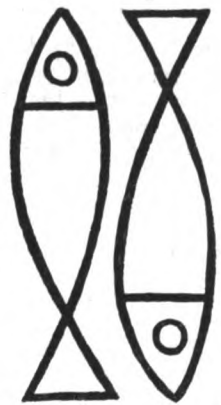

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

De verwachting van de dag des Heren

Maar over de tijden en gelegenheden, broeders, is het niet nodig, dat u geschreven wordt: immers, gij weet zelf zeer goed, dat de dag des Heren zó komt, als een dief in de nacht. Terwijl zij zeggen: het is (alles) vrede en rust, overkomt hun, als de weeën een zwangere vrouw, een plotseling verderf, en zij zullen geenszins ontkomen....

1 Thess. 5 : 1—10.

Als een dief in de nacht.

De Here Jezus komt als een dief in de nacht. Hij komt onverwachts en rukt weg, wat dierbaar is. Een inbreker belt niet beleefd aan. Hij komt, als niemand er erg in heeft en rooft, wat men zijn veilig bezit waant. Zo zal de Here Jezus komen. Hij zal onverwachts verschijnen en dan wegnemen, wat men in rust en vrede dacht te bezitten. Terwijl zij zeggen: het is alles vrede en rust, het leven bloeit en wij hebben het veilig gesteld, staat plotseling de Here Jezus in al zijn heerlijkheid voor hen en ontleemt hun, waar zij in hun waan zeker van waren.

De ongelovigen volharden in hun zonde en opstand tegen de Here en willen niet weten van de verzoening door Jezus Christus. Zij willen zonder God en tegen God in, naar hun eigen zin, leven. Door de vloek Gods is hun leven één stuk ellende, angst, onrust en zorg. De verhouding tot God, de medemens en de aarde is stuk. Maar toch willen zij het leven bezitten en vrede (welvaren) en zekerheid hebben zonder de Here. Dat is het pogen van de ongelovigen alle eeuwen door. Dit drijft hen in hun woelen tegen de Here en zijn Gezalfde, de Christus, de verlosser der wereld. Alle krachten die de mens kan opbrengen, spannen zij in om toch los van God en tegen God in, vreugde en geluk in zekerheid te bezitten.

Heel dit pogen loopt uit op het rijk van de Antichrist. Dan zullen zij trachten door wetenschap, techniek, kunst en organisatie, geleid door de valse religie, levensbloei en zekerheid voor altijd te bezitten. De laatste generatie van deze wereld zal in het rijk van de Antichrist met zijn wonderen, op het top punt staan van de heerlijkheid, waartoe de mens zonder God kan en mag komen. De volkeren zullen verleid en verblind worden door de propaganda en de wonderen van de Antichrist.

Maar wanneer bijna allen roemen in de prestatie van de mens en het vrederijk door de krachten van beneden lijkt te zijn gekomen, scheuren de hemelen open en komt de Here Jezus en Hij zal de afvallige wereld in één ogenblik ontnemen, wat zij haar veilig bezit achtte. Dan zal de ongelovigen horen en zien vergaan. Zij zullen niet weten waar zij blijven moeten en zij zullen het uitschreeuwen: Bergen valt op ons en heuvelen bedekt ons voor het oog van de Christus. Zij zullen voor Hem vrezten. Want die zij veracht en gesmaad hebben in hun ongelooft, zal in zijn stralende heerlijkheid voor hen staan.

Slapen en dronken zijn.

Zo zal het met deze wereld aflopen. Maar de ware gelovigen zijn geheel anders. Zij zijn kinderen van het licht en van de dag. Zij horen bij het licht en bij de dag en moeten nu ook doen, wat bij het licht en bij de dag hoort, nl. waken en nuchter zijn, vs 5, 6. Wie God niet kent en de Here Jezus niet lief heeft, wie niet gelooft de grote verlossing, die Christus door zijn dood en opstanding heeft teweeg gebracht, leeft in de nacht en

is een duisterling. Gods kinderen worden vaak voor mensen van de nachtschool en voor duisterlingen uitgescholden. De Schrift zegt, dat het precies andersom is. Wanneer iemand, al is hij nóg zo voornaam en ontwikkeld, het heerlijke werk van Gods verlossing in de Christus niet kent, dan is hij een duisterling.

De ongelovige slaapt, zegt Paulus. Zoals iemand, die slaapt, geen weet heeft van wat om hem heen gebeurt, zo weten de ongelovigen niet wat er door Jezus Christus geschied is en wat er straks door Hem gedaan zal worden.

Bovendien zijn zij dronken. Iemand die dronken is, onderscheidt de dingen niet goed. Hij is onder invloed, zeggen wij. Zo zijn de ongelovigen onder invloed van de leugen van de duivel. Zij leven in een roes. Zij hebben wel prachtige ideeën over de zin van het leven, over het geluk en over de toekomst. Maar zij zijn niet nuchter.

De ongelovigen slapen en zijn dronken. Welnu, zegt de apostel Paulus, die slapen slapen des nachts en die dronken zijn, zijn des nachts dronken. Slapen en dronken zijn hoort bij de nacht. Dat zijn echt werken van de duisternis.

Werken van de dag.

Maar de gelovigen zijn geheel anders. Zij zijn uit de duisternis, waarin zij als kinderen van Adam leefden, geroepen tot het wonderbare licht. Zij zijn kinderen van het licht en van de dag. Zij mogen de liefde Gods kennen en zich door de Christus met de Here verzoend weten. Zij horen bij Christus en zijn toekomst. Zij zijn uit de nacht van dwaasheid, zonde, angst en dood gezet in de dag!

Maar nu moeten zij ook de werken doen, die bij de dag horen. Niet slapen maar waken. Niet dronken zijn maar nuchter.

Zij worden steeds weer bestreden door de macht van de duisternis en van de nacht. Die macht wil hen verleiden het hart niet op de Here, maar op iets van het schepsel te zetten en weer verstrikt te raken in een leven van zonde, leugen, zelfzucht, haat, egoïsme en angst.

De mogelijkheid van inslapen en dronken worden, van het weer in de macht geraken van de geest der wereld, was er blijkens Paulus' vermaning, zelfs voor de gemeente in Thessalonika. De apostel heeft heerlijke dingen van deze gemeente in onze brief gezegd. De gelovigen in Thessalonika hadden zich bekeerd van de afgoden tot de levende God. Hun christen zijn was geen kwestie van opvoeding, meelopen of napraten. Zij hadden de heerlijke genade Gods gezien en zij hadden verstaan, dat de afgoden niet bestonden en Godonterende dwaasheden waren. Zij hadden de vervolging voor hun geloof over.

Toch konden ook hun ogen dicht vallen. Daarom spoort de apostel hen aan wakker te blijven en zich niet dronken te laten maken. Wanneer Paulus deze opwekking aan de Thessalonicensen moet schrijven, hoeveel te meer moeten wij dan deze waarschuwing ter harte nemen. Steeds weer probeert de duivel ons te verleiden. Hij wil ons in slaap wiegen, zodat wij onze zonden niet erg vinden, wereldgelijkvormig worden d.i. door hetzelfde ons laten beheersen als de wereld, de geesten niet meer onderscheiden, de verdraaiing en vervalsing van Gods Woord niet erg meer vinden, de antithese tussen geloof en ongelooft niet meer onderkennen, niet meer vol zijn van de zaak van Jezus Christus en die niet meer in alles zoeken te dienen. Dan vallen wij terug in de slaap en de dronkenschap.

UIT DE INHOUD:

De verwachting van de dag des Heren	R. B.
Kerk en Wereld (VII)	C. V.
Het raadsel van Assen (II)	B. J. F. S.
„Deutscher Evangelischer Kirchentag“	E. J.
Inzake het Bijbels mens-beeld (II)	B. J.
Rondblik	Spectator
Persschouw	C. V.
Van hier en ginds	
Kerknieuws	
Ingezonden	

De wapens: geloof, hoop en liefde.

Daarom moeten wij ons daartegen wapenen. Met welke wapenen? Met het harnas van het geloof en de liefde en de helm van de hoop op de zaligheid, vs 8. Elders spreekt Paulus van een uitgebreider wapenrusting. Maar wat hier genoemd wordt, is toch het voornaamste om ons te bewaren voor de verleidingen van de duivel. Geloof, hoop en liefde!

Misschien vinden sommigen dat wat slapjes. Toch is hiermee het voornaamste genoemd. Wij worden bewaard voor de Satan en blijven waken en gaan voort met nuchter zijn door geloof, hoop en liefde. Geloof. Daardoor bouwen wij op Gods ontferming, vertrouwen wij op zijn heerlijke beloften, rusten wij in zijn genade en leven wij uit de Christus, die de dood overwon en ons het leven gaf.

Door de liefde mogen wij de Here kennen als onze Vader en door de liefde gedreven vragen wij weer naar de wil des Vaders in alle dingen. In die gemeenschap der liefde springt het leven voor ons open en is het ons een vreugde ons in alles door de liefde tot de Here te laten leiden. Van de Here leren wij ook onze naaste lief te hebben en weten wij ons voor een ieder, die God op onze weg plaatst verantwoordelijk en zoeken wij het goede voor hem.

Door de hoop mogen wij de handen uitstrekken naar de toekomst en vol verlangen uitzien naar dat wat wij nu nog niet hebben maar wat wij zeker ontvangen zullen. Eens zullen wij met heel Gods volk in een vernieuwde en verheerlijkte schepping leven. De volheid der verlossing komt. Onze voeten zijn gezet op de weg naar de grote toekomst van Jezus Christus. Door de hoop strekken wij ons uit naar de voltooiing van Christus' werk en gaan wij volhardend voort op de weg, die de Here ons laat lopen.

Geloof, hoop en liefde, dat zijn de voornaamste wapenen, die de Here ons gegeven heeft om niet ten prooi te vallen aan de macht van de duisternis. Wanneer wij deze drie vasthouden, zullen wij staande blijven. Wil de duivel ons overwinnen, dan zal hij ons eerst geloof, hoop en liefde afhandig moeten maken. Want wij worden niet overwonnen door verdrukking, vervolging, gevangenis of gewelddadige dood. Slechts wanneer wij geloof, hoop en liefde kwijt raken, geraken wij in de macht van de duisternis. Wanneer wij deze drie vast houden, zijn wij onoverwinnelijk, hoe de duivel, de wereld en ons vlees ook mogen woeden.

De bestemming.

Wij moeten door het hanteren van de verdedigingswapenen van geloof, hoop en liefde, wakker blijven en volharden in het nuchter zijn. Want Christus heeft ons uit de duister-

nis verlost en in zijn wonderbaar licht gezet, opdat wij niet met de ongelovigen straks zouden ondergaan in het laatste gericht maar met Hem op de nieuwe aarde eeuwig zouden leven. Hij heeft ons bestemd tot het verkrijgen van de zaligheid, vs 9, opdat wij, hetzij wij waken, hetzij wij slapen, tesamen met Hem leven zouden. Hetzij wij waken, d.i. hetzij wij thans leven en wakker zijn en onze ogen niet laten dicht vallen, hetzij wij slapen, d.w.z. hetzij wij reeds gestorven zijn, onze bestemming is samen eeuwig met Christus te zijn. De gelovigen, die vandaag leven en strijden en zij die reeds gestorven zijn, zullen straks eeuwig bij de Here zijn. Het grote doel van Gods roeping van ons en de reeds overleden gelovigen is het eeuwige feest van al het volk Gods bij de Here.

De kinderen der duisternis blijven woelen

tegen de Here en zijn Gezalfde. De afval zal zijn toppunt vinden in het rijk van de Antichrist. Dan zullen de mensen menen het leven zonder God veilig en ongestoord te bezitten. Maar dan komt de Christus als een dief in de nacht en Hij zal hun plotseling ontroven, wat zij hun zeker bezit achtten.

Zijn volk zal de Here dan volkomen verlossen van de zonde en de zondaren. En gans de kosmos zal Hij reinigen. Gods schepping zal weer vol vrede zijn als de bloeiende velden, waarover de zon in de morgen opgaat.

Daar gaan wij heen. Laten wij onze hoofden omhoog heffen en laat ons oog stralen van vreugde en laten wij samen een volk zijn dat, gewapend door geloof, hoop en liefde, nuchter blijft en wakker.

Oegstgeest.

R. Brands.

Kerk en Wereld

VII

Het eerste wat de Schrift over het leven van de gelovigen in de wereld zegt is dat ze moeten blijven op de plaats waar ze waren vóórdat Christus hen riep uit de duisternis tot zijn wonderbaar licht. Ze moeten blijven in de gemeenschap, het milieu waarin ze voorheen verkeerden. Ze moeten voortgaan met het werk, dat ze ook voordien reeds verrichtten.

Maar daarbij blijft het niet.

De gelovigen ontvangen tegelijk met de gemeenschap aan Christus en zijn weldaden ook een positieve taak in de wereld. Een taak en een opdracht in de wereld, die tegelijk en vooral ook is een taak en een opdracht, **tot heil van de wereld.**

* * *

Wanneer we de Schrift onderzoeken met het oog op de taak van de kerk en de gelovigen ten behoeve van de wereld zal ons al heel gauw opvallen, dat de kerk, de gehele kerk, de kerk in al haar leden, geroepen wordt het evangelie in de wereld uit te dragen altijd en overal waar zij daartoe de kans krijgt.

Petrus zegt b.v. dat de gelovigen, gegrepen door de genadeheerschappij van Jezus Christus, te allen tijde, d.w.z. altijd als hun daartoe de gelegenheid wordt geboden, rekenschap hebben af te leggen van de hoop die in hen is. Ook als ze vervolgd worden, in lijden verkeren, moeten ze zich niet schamen, maar openlijk en vrijmoedig uitkomen voor de naam van Christus en God verheerlijken door te getuigen van de genade die Hij in de Heiland geschonken heeft. (1 Petr. 3 : 3 v.). De gelovigen zijn een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterschap, een heilige natie, Gods eigen volk, opdat zij de roemruchte daden zouden verkondigen van Hem, die hen uit de duisternis riep tot zijn wonderbaar licht (1 Petr. 2 : 9).

Paulus houdt het de Kolossenzen voor, dat zij wanneer zich daartoe de gelegenheid voordoet moeten spreken met hen die buiten zijn. Zij moeten geen enkele kans daartoe laten glippen. (4 : 5). Alle gelovigen, zo predikt Paulus in de brief aan de Efeziërs, moeten onbevreesd het evangelie verkondigen. Hun voeten moeten geschoeid zijn met de bereidvaardigheid van het evangelie des vredes. (6 : 15). Dat wil zeggen: ze moeten waar ze ook maar zijn of komen bereid zijn het evangelie van de vrede Gods te verkondigen aan wie het maar horen wil. Dat hoort wezenlijk bij hun christen-zijn, hun christenroeping.

De eerste christen-gemeenten hebben naar deze groep geluisterd. Reeds uit de oudste brief die we van Paulus bezitten horen wedat Paulus prijst daarin namelijk de Thessalonicenzische christenen omdat uit hun midden en door hen het evangelie niet alleen in Macedonië en Achaje maar zelfs allerwege heeft weerklonken. (1 Thess. 1 : 8). Het was in die dagen zo, dat iedere gelovige waar hij ging of stond een belijder van en een werver voor het evangelie was. Als de gelovigen om wat voor reden ook uit hun eigenlijke woonplaats de wereld introkken, spraken zij over het evangelie met familieleden, vrienden, zakenrelaties, ja met ieder met wie ze in kontakt kwamen. De blijdschap des Geestes die in hun leefde maakte dat ze niet konden zwijgen. Spontaan en enthousiast werden ze

propagandisten van het evangelie van Jezus Christus, dat ze van de apostelen hadden gehoord. Eenzelfde getuigenis als aan de Thessalonicenzen geeft Paulus ook aan andere gemeenten. In de Handelingen wordt er nadrukkelijk op gewezen, dat „gewone” christenen overal het evangelie verkondigden en dat dank zij hun activiteit overal gemeenten ont-

* * *

Het is uit de genoemde en nog veel andere Schriftplaatsen duidelijk, dat het de roeping der kerk en die van alle gelovigen is overal waar zich daarvoor de gelegenheid opent te spreken van Jezus Christus, d.w.z.: het evangelie te verkondigen.

Maar — en dat moet onze volle aandacht hebben — dat is niet het enige dat Christus van zijn gemeente ten aanzien van de wereld vraagt. Of, misschien beter gezegd: het verkondigen van het evangelie aan de wereld in het midden waarvan de kerk leeft omvat veel en veel meer dan het **spreken** over Christus en het heil in Hem. Dat andere en meerdere ontvangt in de Schrift zelfs veel zwaarder accent dan het eigenlijke spreken over de Heiland.

Het is namelijk zo, dat Jezus Christus er zijn gemeente onophoudelijk en met grote nadruk op wijst, dat ze speciaal met haar **leven, haar handelen, haar optreden, kortom haar gehele bestaan een getuige van Hem moet zijn!**

Ik wil eerlijk bekennen, dat toen het N.T. op dit punt voor mij ging leven, ik mij verbaasd heb. En ook dat ik geschrokken ben.

Ik heb mij verbaasd. Want het bleek me, dat God de kerk en heel haar activiteit, haar leven veel meer dan ik ooit had vermoed in verband ziet en zet met de wereld.

Er is geen sprake van, dat God zijn volk tot een geïsoleerd groepje mensen wil maken, dat als een streng van de wereld afgescheiden kaste, een door hoge muren van de wereld afgesloten ghetto, een uitsluitend naar binnen gekeerd leven moet leiden.

Ja, zeker, wat de grondslag, de kracht, het doel, de stijl van hun leven betreft is er tussen kerk en wereld een kloof die nooit overbrugd kan worden. Maar voorts moet de kerk in de wereld zijn. God jaagt haar daarin. Ze heeft ten opzichte van die wereld een roeping. Ja, de kerk bestaat ook en vooral juist voor de wereld en om de wereld.

Maar zoals ik zei, ik ben ook geschrokken. Want het is evident, dat de kerk in onze dagen angstwekkend ver af is van wat God van haar met het oog op de wereld vraagt. stonden.

* * *

Het is ten enenmale onmogelijk hier alles te noemen, laat staan te bespreken wat de Schrift over de taak van de kerk met het oog op de wereld predikt.

Ik noem daarom maar iets.

In de brief aan de Romeinen laat Paulus een hartstochtelijke oproep uitgaan tot de kerk aller eeuwen om zich in heel haar leven te laten beheersen door de Geest van Christus. Hij roept hen daarin op tot liefdebetoon, blijdschap, barmhartigheid, het zegenen van wie vervolgen, het niet vergelden van kwaad met kwaad. En zie, dan bindt hij het de broeders op het hart dat zij bedacht zullen zijn op het goede voor alle mensen. (12 : 17).

Redactieleden :

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr.
H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF

Adres van Redactie :

H. J. Jager, Jan v. Arkelstr. 7, Kampen

Medewerkers :

Ds. D. van Dijk, Groningen
Drs W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Zuidhorn
Ds. P. K. Keizer, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. J. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Prof. Dr. K. J. Popma, Utrecht
Drs G. Puchinger, Den Haag
Dr. H. R. Rookmaaker, Leiden
Dr. Ir. J. Stellingwerff, Amsterdam
Ds. B. Telder, Breda
Ds. G. Visee, Kampen
Ds. C. Vonk, Schiedam
Ds. D. K. Wielenga JDzn, Rotterdam
Prof. Mr. H. D. van Wijk, Amstelveen

Secretariaat Geref. Persvereniging „Opbouw” :

H. Albracht, Prof. Wentlaan 50, Utrecht

Penningmeester van de Geref. Persvereniging :

Drs J. F. J. Lamet, Antilopelaan 2,
Geldrop, post Eindhoven

Administratie : Slotlaan 220, Zeist

Letterlijk zegt Paulus, dat zij bedacht zullen zijn op het **schone** ten overstaan van alle mensen. Paulus vat met dat woord „het schone” het gehele optreden en leven van de kerk en de gelovigen samen. En hij noemt die het schone om de glans die daarvan uitstraalt, om de adelheid, de aantrekkelijkheid die aan dat leven als het echt is eigen is. Het is schoon omdat het iets onthult van de verlossende genade die God in Christus openbaart. Welnu op dat schone moet de gemeente bedacht zijn met het oog op de mensen die buiten zijn. Om ze te winnen. Het leven der gemeente is dus vooral ook gericht op de wereld om haar te trekken. En nadrukkelijk voegt Paulus er dan bij dat de gelovigen voor zover dat maar enigszins mogelijk is, en voor zover dat van hen afhangt vrede moeten houden met alle mensen.

In de brief aan de Colossenzen geeft Paulus de vermaning: Gedraagt u wijs ten opzichte van hen die buiten staan. Dat wil zeggen: betracht tegenover hen die buiten zijn die levenswijsheid welke niet afstoot maar wint. Als u gelegenheid wordt gegeven met hen in nader kontakt te komen grijpt die dan met beide handen aan. En spreekt dan zo dat daarvan „charme” uitgaat. Wees niet zuur, bitter, hard, zouteloos, uit de hoogte. Neen, spreek innemend, pittig, smakelijk, doeltreffend zodat de aandacht wordt geboid en het gesprek graag wordt voortgezet (4 : 5).

In de brief aan de Thessalonicenzen houdt Paulus zijn broeders voor, dat zij er hun eer in moeten stellen rustig te blijven, hun eigen zaken te behartigen, zich niet met een ander mans doen te bemoeien. En geen klaplopers te zijn. En dat alles met het doel zich behoorlijk, „keurig” te gedragen ten aanzien van hen die buiten zijn (4 : 11, 12).

Van bijzonder belang is in dit verband de brief aan Titus. Paulus zegt daarin, dat de oude vrouwen priesterlijk moeten zijn in hun optreden, niet kwaadspreken, niet verslaafd zijn aan veel wijn, maar onderwijzen in het goede. Zij moeten zodoende de jonge vrouwen opwekken man en kinderen lief te hebben, bezadigd, huishoudelijk goed en aan haar man onderdanig te zijn. En waarom dat? Wel, **opdat het woord Gods door hen die buiten zijn niet gelasterd worde** (2 : 5).

Titus moet voorts de jonge mannen voorhouden dat zij in alles bezadigd zullen zijn en hij moet hen in zichzelf een voorbeeld geven van goede werken, zuiverheid in de leer, waardigheid en gezonde prediking waarop niets valt aan te merken. En waarom dat alles? Wel, **opdat de tegenstander tot hun beschaming niets ongunstigs van de gelovigen te zeggen hebben** (2 : 8).

Ook voor de slaven heeft Paulus een woord. Zij moeten hun meesters in alles onderdanig zijn, het hun naar de zin maken zonder tegen spreken of oneerlijkheid, maar alle goede trouw bewijzen. En waarom? Om door zo te leven **de leer van God onze Heiland in alles**

tot sieraad te strekken, d.w.z. aantrekkelijk te maken voor hen die buiten zijn (2 : 10). De genade Gods is namelijk verschenen heilbrengend voor alle mensen. En alle gelovigen moeten speciaal door hun leven er aan meewerken, dat die genade ook metterdaad overwint in de harten van allen tot wie God ze laat komen.

Met alle klem moet Titus er voorts van getuigen dat de gelovigen vooraan moeten staan in goede werken. Want die zijn „schoon”, die boeien, fascineren, die wekken bewondering en zijn zo nuttig voor alle mensen want ze lokken en trekken hen onweerstaanbaar naar Jezus Christus en het heil in Hem.

Wat Paulus zo predikte is niet minder ook de boodschap van Petrus. Ook hij houdt het de kinderen Gods met grote ernst voor, dat zij leven midden in een heidense wereld om daar met hun handelen, optreden, leven dienstbaar te zijn aan de overwinning van Gods genade in een wereld verloren in zonde en schuld. Ik vermaan u geliefden, zo schreef Petrus, als mensen die in deze wereld bijwoners en vreemden zijt, dat gij u onthoudt van de vleselijke begeerten, die strijd voeren

tegen uw ziel en dat gij een goede wandel hebt te midden van de heidenen opdat zij nader toeziende op datgene waarin zij u als boosdoeners belasteren, op grond van uw goede werken God mogen verheerlijken ten dage der bezoeking. Dat wil zeggen: dan wanneer God zich in genade tot hen wendt. Het levensgedrag der gelovigen moet het middel zijn waardoor God die genadetijd voor de wereld laat aanbreken en waardoor Hij die in hen doet overwinnen (1 Petr. 2 : 11, 12).

* * *

Dit is iets, meer niet, van wat de Schrift, speciaal het Nieuwe Testament, zegt over de roeping van de kerk, de gelovigen ten aanzien van de wereld. Ze moeten getuigen van Jezus Christus. Ze moeten het evangelie laten horen. Overal. Altijd. Ten aanzien van allen en iedereen. Ze moeten iedere kans dat te doen aangrijpen. En dan zo, dat hun levensgedrag, hun levensopenbaring het evangelie van Christus illustreert, aandringt en aantrekkelijk maakt.

C. V.

Het raadsel van Assen

II

Helaas is naar mijn oordeel dit de weg der Vrijgemaakte kerk als gemeenschap niet geworden. Omdat we allen onvoldoende gezien hebben de beproeving en verzoeking, die in de Vrijmaking tot ons kwamen. En die scholen in het lijdensaspect, het ondergaan van onrecht bij de Vrijmaking.

Wat moet immers een Christen, die voor enige Evangeliewaarheid lijden moet verduren doen? Niet anders dan dit: zijn ganse lijden onmiddellijk overgeven aan God. De geraakte ziel, het geschonden hart, het verwonde rechtsgevoel, ze dienen allen ogenblikkelijk overgegeven te worden aan de Schepper aller dingen, de God en Vader van Jezus Christus. Alle last der verdrukking moet op de Heere worden afgewenteld. In het geloof, dat God daar verder wel voor zorgen zal. In de gerustheid, dat de rond onze Evangeliedienst ontstane twistzaak, door God wel zal worden getwist. Zodat we weten en er uit leven, dat wij ons over rechtsherstel, over opheffing van tuchtmaatregelen, over in ere te worden hersteld niet druk behoeven te maken. Op een wijze, die wij niet kunnen bevatten, zal God wel voor onze eer zorgen. Kortom, indien een Christen door het geloof weet en zo ervaart historisch op de kruisweg van zijn Meester gezet te zijn, dient hij ter volharding daarop in het geloof te grijpen naar de opstandings- en verheerlijkingmacht van God alleen. Zoals hij die midden op de kruisweg van zijn Heer heeft zien openbaar worden. Want alleen zo zal hij Evangeliedienaar kunnen blijven op het kruispad. Achter de Meester aan. Worstelende om door het gelijkvormig worden aan Jezus dood zó te komen tot de opstanding uit de doden. Theologia Gloriam!

Immers, als een Christen in het lijden dat doet, heel zijn lijdenslast kwijtraken aan God, dan wordt hij daardoor in de ruimte gesteld om zelf alleen maar goed te doen tegenover hen, die hem kwaad deden. D.w.z. om alleen maar bezig te zijn met het goede beginsel waarvoor hij leed. Terwijl hij dan over zijn geleden onrecht publiek met geen woord rept. Slechts in de afgeslotenheid van de binnenkamer klaagt hij daarover voor Gods aangezicht. Vanwaar hij dan naar het voorbeeld van de Psalmisten weer met een bevrijd hart in de openbaarheid kan treden. En daar zal het hem dan altijd om dat éne maar gaan, dat zijn Evangelisch beginsel, waarmee hij zichzelf als persoon verweven weet door de ander weer aanvaard wordt en dat tot diens eigen heil. Daartoe zal hij Christelijk en Godzalig eraan getuigenis geven. Altijd bereid tot rekenschap van zijn Evangelisch inzicht en hoop in zachtmoedigheid. Terwijl hij voorts speurt naar alle werkingen van Gods Geest, die ergens nieuwe openheid voor zijn beginsel werkt en zó ook weer voor hemzelf. Gereed en willig moet hij altijd zijn om in de openingen door de Geest gewerkt in te springen. Want hij weet zich blijvend dienaar aan het Evangelie als Evangelie van God. Werk-

zaam met zijn getuigenis binnen de hem overkoepelende en hem dragende en hem voortstuwende getuigenisarbeid van God zelf in de Heilige Geest. Van de Christen wordt blijvend een geestelijke souplesse vereist om voor onverwachte verrassingen open te staan en dan daarin wijs dienstbaar te zijn. En die geestelijke souplesse in de dienst aan het goede wordt alleen verkregen, waar de Christen zijn lijdenslast heeft afgewenteld op God. Omdat hij alleen zo in de vrijheid tot de dienst der liefde tot het einde toe komt te staan. Kortom, de Christen die lijdt voor een Evangelische zaak moet zich nimmer door het kwade hem aangedaan laten overwinnen. Door onder de macht van dat kwade uit reactie daartegenover te gaan handelen. Maar hij moet het kwade overwinnen door het positief goede uit eigen levensvolheid en levensdrang. En daarnaar reikt de Christen en daarvan wordt hij vervuld in de in de binnenkamer verborgen worsteling om zijn ziel over te geven aan de getrouwe Schepper.

Ziet, dat is het geheim van de Christen in zijn lijden.

Omdat het het geheim is van de Christus in zijn lijden.

Welnu, gezien zo het lijdensaspect van de Vrijmaking werden wij allen in die ure voor de vraag gesteld: hoe zullen wij het lijden als Vrijgemaakten gaan verwerken? Daarin kwam een ernstige beproeving van Gods kant tot ons. Maar gelijk ook een zware verzoeking van de zijde van de duivel! Zouden wij het verwerken zoals God het wil. nl. doordat wij het in overgave aan God, het de Heere zelf voor ons geheel en alleen zouden laten verwerken? Of zouden wij het zelf gaan verwerken door nl. niet in Gods oplossing ervan te rusten in geloof, maar via een eigen verwerking ervan er reeds nu een rustpunt en glorificatie-zaak van te maken? Wij stonden bij de Vrijmaking voor de keus, óf in ootmoed alles aan God over te geven, verwachtende zijn verhoging te zijner tijd, óf in zelfbehagen alles aan ons te trekken, schepende uit ons lijden onze eigen verhoging en dat in onze tijd, die altijd daar is. Dit was een keus tussen God en de Satan. De keus tussen het leven uit Gods einde of uit ons heden.

Helaas heeft mijns inziens de duivel in deze beproeving de overhand gekregen. Wij die als Gereformeerden in het algemeen met het probleem van het lijden als Christenen ons weinig hebben bezig gehouden, hebben aan de duivel voet gegeven. En zijn zo gekomen tot een zelfverwerking van het Vrijmakingslijden, waardoor we ons een rustpunt hebben verschaft, dat ons gelijk in onze Vrijmaking moet beveiligen. Daarbij tekenen zich m.i. twee lijnen in deze bezwijking in de lijdensproef der Vrijmaking af.

Daar is dan allereerst de lijn, waarop men de reeds zeer aanvechtbare historische karakteristiek van de Vrijmaking als „reformatie”, aan haar als religieuze erepalm heeft uitgereikt. Onder religieus, doch sterk romantisch-profetische belichting is men onmiddel-

lijk begonnen de Vrijmaking in de historische lijn te zien liggen van de Grote Reformatie, de Afscheiding en de Doleantie. Onder deze belichting heeft het Vrijmakingsgebeuren proporties aangenomen, die ver uitgaan boven de door de feitelijke toedracht gegeven verhoudingen. Met als gevolg, dat deze religieuze qualificatie van de Vrijmaking als „reformatie” onder ons is uitgegroeid tot een schild waarachter wij publiek met haar voor de dag durven komen. In plaats dat in de uiterlijke lijdensnood van de Vrijmaking God ons alleen een hoog vertrek zou zijn, is deze religieuze bepaling ons mede tot een hoog vertrek geworden. We hebben ons in deze betiteling veilig genesteld. Want zij geeft ons op onze eigen eenzame kerkelijke weg door Nederland een gevoel van eigenwaarde. Men mag de Vrijgemaakten dan wat eigenaardig vinden. We mogen als Vrijgemaakten dan natuurlijk onze ellendigheden en gebreken hebben. Maar we zijn toch maar het volk, dat God als enige in de wereld vandaag „reformatie” gegeven heeft.

De religieus funeste gevolgen van deze zelfverhoging in het Vrijmakingslijden zijn niet uitgebleven. Een krampachtige zelfhandhaving heeft zich van onze gemeenschap onder leiding van deze idee meester gemaakt. Er moet een pand van reformatie bewaard. En elk open gesprek zelfs over de Vrijmaking moet als een aantasting van de door God geschonken reformatie worden gezien. Deze idoolvorming rond de vrijmaking heeft ons dan ook in menig opzicht de dienende souplesse aan de beginselen der Vrijmaking ontnomen. Inplaats dat wij zachtmoedig een Evangelische zaak overal dienen, wordt er een nederig knielen gevraagd van allen rond ons heen voor het door God aan ons geschonkene. En wee hem, die in eigen kring dit idool waagt te bestrijden. Hij kan beter uit het midden heengaan. Want hij heeft het werk Gods in onze dagen niet onderkend.

En daarmee raak ik de tweede lijn in de bezwijking in het lijden van de Vrijmaking. De lijn nl. waarop men de eigen, in verantwoordelijkheid voltrokken menselijke dienst aan enkele aspecten van de éne Evangeliewaarheid, praktisch is gaan gelijkstellen met het werk Gods. Om te beginnen wordt ons doen als dienstknechten van het Evangelie Gods hier op gevaarlijke wijze ingeschoven in het doen Gods. Want binnen het naar zijn aard volmaakte werk Gods wordt het ook weer naar zijn aard altijd aanspreekbaar blijvend werk van Gods knechten zó opgeborgen, dat het zich aan de blijvende mogelijkheid van critische toetsing gaat onttrekken. Maar voorts, als onze Evangelische ambtsverrichtingen als knechten zo gaat samenvallen met het werk Gods, dan moet zich ons geloof ook door die verrichtingen laten bepalen. Want ons geloof is op Gods heilsdaden als beloften voor ons, als Evangelie voor de wereld, gericht. Welnu, als de vrijmaking een heilswerk Gods is, dan dreigt deze vrijmaking normatief voor ons geloofshandelen te worden. En als tot geloofsnorm geworden gebeurtenis staat de Vrijmaking dan natuurlijk helemaal buiten alle critiek of zelfs gesprek daarover.

De religieus funeste gevolgen van deze verwerking van het Vrijmakingslijden zijn evenmin uitgebleven. Eenzelfde krampachtigheid als bij de reformatie-idee der Vrijmaking is ontstaan. Alleen is deze verwerking nog gevaarlijker, omdat feitelijk niet meer het Evangelie de Vrijmaking normeert, maar de Vrijmaking zichzelf tot norm wordt. Een stukje geschiedenis der Evangelieverkondiging wordt tot het Evangelie zelf herleid. Of zoals wel gezegd wordt: de kerkgeschiedenis wordt tot heilsgeschiedenis. Met als desastreuze gevolgen, dat de grote, in het Apostolicum beleden heilsfacta al meer uit de gezichtskring verdwijnen. Niet meer aan de levensfacta van Jezus Christus, die als vervulling der Schriften en zo als volheid van al Gods doen alleen maar de centrale Evangelie-inhoud mogen vormen, worden de geloofsperspectieven en geloofsverplichtingen ontleend. Maar de kerkhistorische feiten worden richtsnoer voor het geloofshandelen. En dat in een betrokkenheid op de Schriften van het Oude Testament, waarbij aan de radicale vervulling dier Schriften in Jezus Christus wordt voorbijgegaan. Want vanuit die vervulling gezien, zijn de kerkhistorische gebeurtenissen van de N. Testamentische beleding slechts te zien als de bevestiging in

de ontplooiing van de geschiedenis der Evangelieverkondiging van dat uit de historische Jezus genomen Evangelie zelf. Zoals de kerkhistorische gebeurtenissen van de O. Testamentische bedeling slechts te zien zijn als de in de pluriforme ontwikkeling van de geschiedenis van het volk Israël vooruitgeworpen schaduwen van het in het vlees komende Woord of Evangelie Gods in de historische Jezus. In Jezus Christus vinden de bedelingen van de Oud- en Nieuw-Testamentische Evangelieprediking hun eenheid. Omdat Jezus in zijn historische levensgang uniek en enig dat Evangelie is en zelf ook de opdracht tot prediking ervan vormt. Zodat elk kerkhistorisch feit na Jezus komt slechts vanuit zijn betrokkenheid op de Evangelische facta of heilsfeiten uit Jezus levensgang te verstaan zijn. En alleen centraal vanuit Jezus verstaan weer hun kerkhistorische parallelie hebben in de beschreven geschiedenis der Evangelieverkondiging in schaduwen onder het Oude Bondsvolk. Daarom zal ook elk kerkhistorisch gebeuren als moment in de menselijk voltrokken dienst der Evangelieprediking nooit van dat Evangelie zelf afdriven. Men wordt er juist temeer op teruggeworpen. Omdat zich de waarheid van het Evangelie juist daarin bevestigd. Men ontvangt er te meer een stimulans door om alleen maar het Evangelie des kruises te prediken en daarop de geloofsaandacht te concentreren. Niet het kerkhistorisch gebeuren wordt voorwerp van prediking, maar het drijft juist zelf heen tot des te krachtiger verkondiging van het heilshistorisch gebeuren in Jezus van Nazareth.

Zo ligt ook de toetssteen voor het reformatorische of deformatore karakter ener kerkelijke beweging, zowel naar haar aanvang als naar haar voortgang, bij de vraag óf en in hoeverre in de weg dezer beweging het

Eeuwige Evangelie, geopenbaard in de volheid des tijds, in helderheid en kracht weer gepredikt wordt. Het is onze diepe overtuiging, dat hoezeer ook ons kerkelijk vrijmakingshandelen op die Evangelieprediking betrokken was, de voortgang ervan onder leiding van de idee van de Vrijmaking als reformatie of als het werk Gods, weer snel in deformatore richting is gegaan. Want onder drijfkracht van genoemde ideeën wordt de Evangelieverkondiging uit geloof en tot geloof vervangen door profetisch-romantische historische bespiegelingen, die de eerste en laatste uitzichten aan de Christen zouden hebben te bieden. Een duiding van de geschiedenis van volstrekt normatieve aard voor alle toekomstig handelen heeft zich op de centrale plaats genesteld van de Christusverkondiging. Want die laatste geschiedt nog wel, maar dan slechts tot z.g.n. Schriftuurlijke legitimering achteraf van de in de kerkhistorische feiten gelezen en centraal verkondigde boodschap. En als zo de Evangelieprediking is ingeruild voor Vrijmakingsprediking of in de worsteling rond deze verzoeking de Evangelieverkondiging niet machtig door wil breken in alle dienst eraan, dan verdwijnt ook het vrije leven des geloofs. Onder de macht van het tijdelijk gebeuren gebracht verwordt het Christenleven tot wetticisme. In dorre grauweheid verkommert het geloofsleven. Want het wordt niet meer door het Evangelie uit zijn eigen tijd opgetild om van uit het eeuwige Woord, in de historische Jezus ons gegeven, het centrale uitzichtpunt te hebben op alle tijden. En zo in de vrijheid van alle tijd in de dienst der liefde tot eigen tijd uit te gaan. Om daar dan in de prediking van het Eeuwige Evangelie te volharden tot het einde.

(Wordt vervolgd).

B. J. F. Schoep.

„Deutscher Evangelischer Kirchentag“¹⁾

Toen ik dinsdag, 26 augustus 1952 in een „Sonderzug“ zat, die mij met vele honderden zuidwaarts naar Stuttgart bracht om daar de vierde „Deutsche Evangelische Kirchentag“ mee te maken, had ik maar een flauwe voorstelling van alles, wat met deze „Kirchentag“ samenhangt. Ik had het een en ander daarover gelezen en gehoord, maar kon me toch geen concrete voorstelling daarvan maken. Ik had enthustiaste verhalen over deze massale samenkomsten gehoord maar ook wel heel wat aan kritiek daarop. Nu zou ik hem zelf beleven. Ik was nieuwsgierig! Hoe zou het zijn?

Wat me reeds in de trein sterk trof, was de vrolijke stemming, die in alle wagons heerste. Er werd gezongen en op bazuinen geblazen. Mensen, die elkander nog nooit ontmoet hadden, waren meteen tot een grote gemeenschap geworden, die nu uit alle windrichtingen naar Stuttgart reisden, om met elkander naar Gods Woord te luisteren en gemeenschappelijk God te loven. En dat begon al in de trein. Ik was nog wat kritisch, maar toch ook vol verwachting.

En toen beleefde ik de „Kirchentag“. Men moet hem zelf meegemaakt hebben, om te verstaan, wat hij betekent voor de tienduizenden en honderdduizenden, die door hem aangetrokken worden. Na de opening van de „Kirchentag“, die de volgende dag plaats vond met een „Gottesdienst“ op het plein voor het koninklijke paleis waaraan 60.000 mensen deelnamen, begon de „Kirchentag“. Iedere morgen werd een Bijbelbespreking gehouden. In zes grote hallen en tenten zaten de mensen te luisteren naar Gods Woord. In iedere vergaderplaats waren 5 à 6000 mensen bijeen. Dat heeft mij van alles het sterkst getroffen. Hier zaten mensen uit alle hoeken van ons land — jonge en oude, gezonde en zieke, rijke en arme, geleerde en ongeleerde, theologen en gemeenteleden — bij elkander en hun hoofden waren gebogen over de bijbel. Het werd in deze hallen en tenten zo vol, dat de deuren en wat verder open gemaakt kon worden, wijd open stond, zodat de mensen ook buiten via luidsprekers konden meehoren. En er heerste een stilte als in de kerk. Hier was geen massa meer, maar een gemeente, onder welke de rijkdom van Gods Woord werd uitgedeeld. En toen heb ik de „Kirchentag“, ondanks al zijn problemen,

leren verstaan, en ik heb mij daarover moeten verheugen.

Wat is nu eigenlijk deze „Deutsche Evangelische Kirchentag“ en wat is de bedoeling ervan?

De eerste „Kirchentag“ werd in 1848 gehouden. Dat geschiedde in Wittenberg, de stad van Luther. Daar kwamen toen afgevaardigden uit alle kerken van ons land samen, om een „Deutsche Kirchenbund“ te sluiten. Daarop wil ik hier niet nader ingaan. Voor deze „Kirchentag“ in Wittenberg werd toen een man uitgenodigd, die toen nog rondliep met een heel nieuwe idee die hij in het kerkelijk leven van ons volk wilde indragen. Het was de later zo bekende Johann Hinrich Wichern. Hij was toen werkzaam als leider van een huis voor kinderen wier opvoeding verwaarloosd werd, namelijk van het door hem gestichte „Rauhe Haus“ te Hamburg. Wichern was doordrongen van de roeping en verplichting tot het algemene priesterschap van alle gelovigen. Hij worstelde er voor, dat zijn gedachten daaromtrent verwerkelijkt zouden worden. Daarover had Wichern zelfs een gesprek met Koning Friedrich Wilhelm IV van Pruisen. Dat was dan ook de aanleiding, dat hij voor de „Kirchentag“ in Wittenberg uitgenodigd werd.

De afgevaardigden op de „Kirchentag“ in Wittenberg hielden zich met van alles en nog wat bezig. Maar wat ze zeiden bleef geheel aan de buitenkant van het kerkelijk leven. Wichern drong er toen krachtig op aan, dat men over praktische dingen zou spreken. Ten slotte werd hem het woord gegeven, om zelf daarover te spreken. En toen hield hij zijn beroemde „Stegreifrede“. (rede voor de vuist gesproken). Daarin ontvouwde hij op indrukwekkende wijze een beeld van de geestelijke en sociale noden van ons volk. Toen hij uitgesproken was, kwamen vele afgevaardigden naar hem toe en boden hem steun aan voor zijn werk. Zo werd de eerste „Kirchentag“ tot een beweging, wier golfslag sindsdien in het kerkelijke leven van ons land steeds krachtiger werd.

Toen honderd jaar later in Hannover weer een Kirchentag gehouden werd, was dat een heel andere samenkomst. In 1935 werd in Hannover een „Deutsche Evangelische Woche“ gehouden. Ze stond onder leiding

van Pastor Paul Humburg uit Wuppertal en Reinhold von Tadden-Trieglaff. Deze „Deutsche Evangelische Woche“ werd gehouden, om de mensen in de kerken steun te geven in de strijd tegen de nationaal-socialistische geest. Pastor Humburg was een vooraanstaand lid van de „Bekennende Kirche“ en v. Tadden-Trieglaff was voorzitter van de „Deutsche christliche Studentenbewegung“. Beide mannen hebben trouw voor de kerk gestreden en met haar geleden. Het is voor de „Deutsche Evangelische Kirchentag“ van grote betekenis, dat hij uit de kerkelijke nood van 1848 en van 1935 geboren is.

Zoals reeds boven is gezegd, werd in 1949 in Hannover de eerste „Kirchentag“ gehouden. Het was eigenlijk een „Evangelische Woche“. Maar toen werd besloten, ieder jaar een „Kirchentag“ te houden. Het thema van de „Kirchentag“ van Hannover was „Kirche in Bewegung“. Dat van de tweede „Kirchentag“ in Essen „Rettet den Menschen“. Van die van 1951 in Berlijn „Wir sind doch Brüder“. En van die van 1952 in Stuttgart „Wählt das Leben“.

* * *

Wat is nu de bedoeling van deze „Kirchentage“? Daarover schreef de President van de Kirchentag, Dr D. von Tadden-Trieglaff. Hij verklaarde dat het er bij de organisatie van de „Kirchentag“ om ging, „eine Organisation ins Leben zu rufen, die es sich zur Aufgabe macht, alljährlich eine gesamtdeutsche Tagung der evangelischen Christenheit zu veranstalten, die in mancherlei geistlicher Weise das missionarische und ökumenische Wesen der evangelischen Gemeindekirche zur Darstellung zu bringen sucht“.

Hoe gebeurt dat nu? De deelnemers van de „Kirchentag“ moeten zich bij hun aangifte voor de Kirchentag aanstonds voor een „vaste werkgroep“ aanmelden. Er worden zeven of acht van zulke werkgroepen gevormd, die elk een bepaald thema bespreken. Deze thema's zijn: De bijbel, de kerk, de maatschappij, de politiek, het gezin, joden en christenen, het dorp en andere. Deze werkgroepen komen dagelijks twee keer bijeen. Ze worden bezocht van vijf- tot tienduizend mensen. Eerst wordt een referaat gehouden. Daarna is het iedereen mogelijk, in de volgende discussie over het referaat iets te zeggen. De discussies verlopen meestal rustig, maar soms wordt ook fel gepolemiseerd. Dat is vooral in de werkgroep „politiek“ het geval. Daar botsen de meningen en ideologieën soms scherp tegen elkaar. Dat is niet altijd mooi, maar het is toch nodig, dat de kerk ook met deze problemen bezig is. En het is wel goed, dat hier mensen, die anders nooit met elkander zouden praten, met elkander tot een gesprek komen in een vergadering, die onder Gods Woord en gebed samenkomt.

Voorts is het zo, dat tijdens de „Kirchentag“ nog enkele „Sonderveranstaltungen“ plaats hebben. Zo komt de jeugd ergens tezaamen. Op een andere plaats de mannen. En weer ergens anders de vrouwen. Op één avond gebeurt er nog iets bijzonders. Men noemt dit de „Abend der Begegnungen“. Daarvoor wordt een groot plantsoen gehoord. Overal zie je dan mensen om een bord verzameld, waarop staat: SCHLESIEN, OST-PRUSSEN, SUDETENLAND, SIEBENBÜRGEN, POMMERN. Dat zijn de duitse provincies achter de „Oder-Neisse-Grens“ en andere gebieden, waar vroeger duitse mensen gewoond hebben. De „Kirchentag“ is voor vele mensen een gelegenheid, elkaar na jaren weer eens te zien. En het is aangrijpend te zien, op welke wijze dat gebeurt. Daar lopen mensen met foto's rond, om iets over het lot van hun familieleden te horen. Op deze „Abend der Begegnungen“ wordt veel van de nood zichtbaar, die ons volk opgelegd is. Mensen van achter het „ijzeren gordijn“, die op de „Kirchentag“ gekomen zijn, kunnen weer eens openhartig met andere mensen praten. Dat gebeurt soms onder tranen.

Verder zijn op de „Kirchentag“ ook nog tentoonstellingen en culturele samenkomsten. In Stuttgart was b.v. een aangrijpende tentoonstelling ingericht over het lot van onze krijgsgevangenen in Rusland.

Veel belangrijker is echter, wat in alle stilte gebeurt. Vroeg in de morgen worden op vele plaatsen kerkdiensten gehouden. En daarna is gelegenheid, om met predikanten en andere broeders en zusters over geestelijke en andere noden te spreken. Dat wordt steeds meer gedaan.

De verdeeldheid van ons land en volk gaat natuurlijk ook niet aan de „Kirchentag” voorbij. De laatste „Kirchentag” is deze zomer in Berlijn gehouden.

Het besluit, weer naar Berlijn te gaan, werd van vele kanten fel bestreden. Eerst hebben de machthebbers in Oost-Berlijn gezegd, dat deze „Kirchentag” een instrument van de NAVO was en ze hebben geweigerd, enkele mannen, die op de „Kirchentag” zouden spreken, Oost-Berlijn binnen te laten. Toen heeft men gezegd, dat het beter zou zijn, in een stad in de DDR (Oost-Duitsland) te gaan. Maar het „Kirchentagspräsidium” heeft aan Berlijn vastgehouden. Daarop is in de kerken veel kritiek geïfend. Maar ik geloof, dat het juist geweest is, aan Berlijn vast te houden, omdat de machthebbers in Oost-Berlijn alles doen, om ook de kerk in ons vaderland te verdelen. De „Kirchentag” is nog de enige mogelijkheid, dat christenen uit beide delen van ons land openhartig met elkaar kunnen spreken. Er zijn dan ook, ondanks alle mogelijke schikanes en bedreigingen, meer dan 10.000 mensen uit de kerken achter het ijzeren gordijn naar Berlijn gekomen. En de openings-kerkdiensten, die in Oost-Berlijn gehouden werden, waren zo druk bezocht, dat daarvoor zelfs nog kerkdiensten in door de oorlog verwoeste kerken moesten worden georganiseerd.

Er valt ook nog op te merken, dat de „Kirchentag” door veel jonge mensen wordt bezocht. 40.000 mensen waren naar Berlijn gekomen, daaronder waren meer dan 9000 jonge mensen.

En dan komt de laatste dag van de „Kirchentag”. Dan komen ze met honderdduizenden tezamen. In Berlijn waren in het bekende „Olympiastadion” 90.000 mensen bijeen. In Leipzig waren het er ongeveer 500.000. Ik was er in Stuttgart bij, toen 250.000 mensen buiten de stad op een groot plein vergaderd waren. Dat was geweldig. Alles gebeurde zo rustig als in een kerkdienst. De politie had niets te doen. In grote vakken zaten of stonden de mensen 1½ uur om te luisteren, te zingen en te bidden. Het was geen massa meer. Het was een grote gemeente, die voor Gods aangezicht stond.

Dat alles maakt dankbaar. Met een dankbaar hart gaan de mensen weer huiswaarts. Ten aanzien van de „Kirchentag” zijn er veel problemen. Er zijn ook de problemen van onze volkskerken. Maar we mogen de Here dankbaar zijn, dat in ons volk nog veel mensen worden gevonden, die naar Gods Woord gesprekken over de Bijbel. God weet, hoeveel zegen van de „Kirchentagen” uitgaat — de jongste dag zal het wel openbaren.

Ernst Judt.

¹⁾ Op verzoek van de redactie schreef Pastor Ernst Judt van Oberndorf een artikel over de bekende Duitse Evangelische „Kirchentag”. Hij schreef het in het Nederlands. Behoudens enkele correcties werd het artikel van Pastor Judt letterlijk afgedrukt. Pastor Judt beloofde ook nog een artikel over de „Kirchentag” zoals die in zijn woonplaats elk jaar gehouden wordt.

Red.

Inzake het Bijbels mens-beeld

II

Nu zegt de Heer Roorda (blz. 34), dat het inblazen van de levensadem precies hetzelfde is als de schepping van de ziel. En onder ziel verstaat de heer Roorda dan 's mensen „ik”, dat kan zeggen, zoals Paulus doet in 2 Cor. 5: Ik woon in mijn lichaam in, en: Ik begeer mijn verblijf in het lichaam te verlaten en bij de Heere mijn intrek te nemen. Het is m.i. echter onjuist om dit in Gen. 2 : 7 in te lezen. Weliswaar zegt de heer Roorda dat het inblazen van de levensadem in het licht van het Nieuwe Testament hetzelfde is als het scheppen van de „ziel”. In het N.T. staat immers: Ik woon in het lichaam in. Maar daaruit kunnen we toch niet concluderen t.a.v. Gen. 2 : 7 op de wijze als de Heer Roorda doet. Dat een mens kan spreken van „ik”, zichzelf daarmee onderscheidend van z'n omgeving, ligt hierin dat de mens naar Gods beeld geschapen is. En dat spreken van „ik” is weliswaar geenszins in botsing met Gen. 2 : 7 maar dat wil toch nog niet zeggen dat we het in Gen. 2 : 7 mogen inlezen. Roorda schrijft even verderop: „Als Gen. 2 : 7 ons nu leert dat de mens in twee etappes geschapen is, en 3 : 19 benevens Pred. 12 : 7, dat de eenheid van de mens verbroken kan worden, nl. als hij sterft, dan kunnen we niet inzien dat men op goede gronden bezwaar kan inbrengen tegen het zeggen: De mens is ontstaan door samenvoeging van lichaam en ziel”. Hier hebben we, ondanks bepaalde modificaties, de oude leer van lichaam en ziel als twee zelfstandigheden. Bij „lichaam” behoort toch ongetwijfeld organisch leven, organische groei en, na het intreden van de dood, organische afbraak in de ontbinding. Ontbinding is iets anders dan b.v. verwerking van een muur door de regen. Ontbinding is een organisch proces. Welnu, het „lichaam”, geformeerd uit de bouwstoffen der aarde, werd pas **lichaam** door het inblazen van de levensadem. En daarmee is **vervlochten**, op voor ons niet nader te onderzoeken wijze, dat dit nu een **menselijk** lichaam was, zodat b.v. de organische hersens zetel waren van een menselijk verstand.

Ik ben het ook niet eens met de heer Roorda wanneer hij t.a.v. het begin van Gen. 2 : 7 het probleem opwerpt of het lichaam daar „mens” wordt genoemd. Er staat immers: toen formeerde de HEERE God de mens van stof uit de aardbodem, en dat was immers het lichaam! Dit hele probleem is gedacht vanuit de tweedeling. Overigens parafraseert de heer Roorda wel juist: „Als Gen. 2 nadere bijzonderheden geeft over de schepping van

die mens, dan lezen we Gen. 2 : 7 aldus: God formeerde die levende mens op deze wijze....”.

Ook in Gen. 3 : 19 leest de heer Roorda de tweedeling. Dit vers zegt, na de val: ... tot dat gij tot de aardbodem wederkeert, omdat gij daaruit genomen zijt; want stof zijt gij en tot stof zult gij wederkeren. In de lijn van zijn gedachten over Gen. 2 : 7 leest de heer Roorda dit als volgt: Gij zijt stof wat uw stoffelijke zijde betreft, of: gij zijt stof wat uw lichaam betreft. De auteur bestrijdt hier Ds Telder, waar deze zegt (blz. 47): „Deze beide gedachten uit Gen. 3 : 19, dat de plaats van de doden in de aardbodem is, en dat de mens dan tot stof wordt, te weten de ganse mens, zijn de gedachten die telkens in de Schrift weerkeren. De ganse mens sterft. De ganse mens is aan de dood onderworpen. De ganse mens gaat in het graf. De ganse mens rust in het stof des doods, in het stof der aarde. En nergens lezen we van een deel van de mens, dat van nature onsterfelijk zou zijn en dan ook bij het sterven aan het oordeel des doods ontsnapt. De mens is als ganse mens sterveling”. Maar Ds Telder schrijft toch vlak daaronder: „Wanneer het dode lichaam (de mens als dode ziel) tot de aarde terugkeert, waaruit het was genomen, keert de geest of werkzame kracht, welke dat lichaam levend maakte, terug tot de bron waaruit hij afkomstig was...”. Het heeft dan ook geen enkele zin om met de heer Roorda Ds Telder tegen te werpen: „Maar die geest is toch geen stof? Wordt het woord geest in de zin van stof ooit gebruikt in de Schrift?” (p. 35).

Dat de heer Roorda de tweedeling handhaaft blijkt ook uit zijn opvatting van 1 Kon. 17 : 22. Het gaat daar over het kind van de weduwe van Zarfath, dat gestorven was, en dan staat er in vers 22: En de ziel van het kind keerde in hem terug. Roorda zegt: „„Ziel” wordt hier meestal verklaard door „levensadem”, of, met een kleine verschuiving van de betekenis, door „leven”. Dus: de levensadem of het leven keerde weer. En die betekenis kunnen we hier aan het woord „ziel” heel goed geven. Maar hiermee is niet gezegd, dat elke andere betekenis uitgesloten is. Kunnen we, gezien het licht dat het N.T. hierop werpt, niet evengoed zeggen: „Ziel” is de mens, die van zijn lichaam gescheiden was en nu in dat lichaam terugkeert? Dit achten we, op grond van hetgeen Paulus zegt, een schriftuurlijke en dus juiste omschrijving, die hier in deze tekst heel goed past”. Het komt mij voor dat we maar moeten blijven bij de eerst door Roorda genoemde verklaring: de levensgeesten keerden terug.

Natuurlijk verwerpt de heer Roorda de tweedeling zoals die door de Grieken wordt uitgewerkt (pp. 37, 38). Hij denkt er natuurlijk niet aan de menselijke geest (ziel) goddelijk te achten en het lichaam dierlijk. Maar wanneer hij de uitdrukking van de geloofsvorm van Athanasius: dat Christus volkomen mens is, hebbende een redelijke ziel en menselijk vlees, verdedigt op deze wijze: „Christenen denken bij deze termen aan een ware menselijke ziel en een waar menselijk lichaam. Die menselijke ziel heeft rede, verstand. Dit achten wij een schriftuurlijke uitdrukking van de uitdrukking „redelijke ziel”, dan krijgen we toch de indruk dat hij „de ziel” opvat als de menselijke geestfuncties. En waarom dan „redelijke ziel” en niet b.v. „ethische ziel”? De term „redelijke ziel” is ontleend aan heidens gedachtegoed (de anima rationalis). Ondanks dat kunnen we de schriftuurlijke **bedoeling** van de geloofsvorm van Athanasius rustig onderschrijven. De **bedoeling** is: Christus was (en is) waarachtig mens, Zijn lichaam was niet een schijnlichaam maar een echt menselijk lichaam van vlees en bloed; en Hij was niet alleen mens in Zijn lichamelijkeheid, zodat Zijn geest niet menselijk maar goddelijk zou zijn, neen, Hij was een volle mens, Hij had de volle menselijke natuur.

Hebben we bezwaren tegen wat de heer Roorda schrijft, we hebben voor bepaalde onderdelen van zijn betoog ook waardering. Hij bestrijdt m.i. Ds Telder terecht op verschillende punten. Zo wanneer hij zegt dat Ds Telder sommige uitspraken van het O.T. absoluut opvat, als Pred. 9 : 5: de doden weten niets. Het lijkt wel dat Ds Telder dit opvat als een absolute leeruitspraak. Maar het boek Prediker spreekt over 't algemeen over de waarneembare werkelijkheid: de Prediker onderzoekt en ziet. En dan is inderdaad onze waarneming, dat de doden staan buiten het weten van de huidige werkelijkheid. Wanneer ergens blijdschap is, dan kunnen wij toch óók zeggen: Jammer, dat grootvader — die overleden is — dat nu niet meer meemaakt, daar nu geen weet van heeft. Of omgekeerd, wanneer er grote ellende is: Gelukkig dat die of die daar geen weet van heeft! In die taal van de naïeve ervaring blijft dan volkomen buiten beschouwing of de doden al of niet een bewustzijn hebben. De doden staan niet meer in het land der levenden, maken de historie daarvan niet mee, staan buiten het weten van hun tijd en bevorderen dat weten niet. Hetzelfde geldt, wanneer Ds Telder wijst op plaatsen als het gebed van Hiskia, waarin voorkomt: Want het dodenrijk looft U niet, de dood prijst U niet; wie in de groeve zijn neergedaald, hopen niet op Uw trouw. De levende, de levende, hij looft U, zoals ik heden doe (Jes. 38 : 18, 19a; in de Psalmen komen soortgelijke uitspraken voor). Inderdaad, de doden nemen niet actief deel aan het doen opstijgen van Gods lof van de aarde naar de hemel, maar dat bewijst nog niet hetgeen Ds Telder wil verdedigen.

Een voor Ds Telder belangrijke Schriftplaats is Psalm 115 : 16: De hemel is de hemel van den HEERE, maar de aarde heeft Hij aan de mensenkinderen gegeven. Zij dient zelfs als motto voor een deel van het boek (p. 14). Op blz. 41 onderstreept Ds Telder met deze tekst wat hij daar heeft gezegd: „De HEERE toch heeft de mens niet geschapen om in een vrome hemel terecht te komen...”. Neen, inderdaad niet, helemaal niet voor een „vrome” hemel. Maar ik vraag me dan toch af: Wat doet dan op 't ogenblik de mens Jezus Christus in de hemel? Ongetwijfeld, we verwachten de nieuwe hemel en de nieuwe aarde, waarop gerechtigheid woont. Daar wacht Jezus ook op en Hij werkt daarheen. De basis ervoor heeft Hij al gelegd. Voor Hem is het momenteel óók een soort van tussentoestand. Hij heeft op aarde Zijn arbeid in vernedering volbracht, daar is Zijn verhoging begonnen in de opstanding, en daarop is de hemelvaart gevolgd. Hij zit nu aan de rechterhand des Vaders, Hij, de waarachtige mens Jezus Christus. Evenmin als Ds Telder ben ik een vriend van al die „christelijke” versjes, die ongetwijfeld veel onschriftuurlijk gedachtegoed bevatten. Maar er zit dunk mij toch waarheid in: Die hemel en aarde verenigt te saam. Wij hebben ons vlees in de hemel, en Hij zendt vanuit de hemel Zijn Geest als een tegenpand, door Wiens kracht wij zoeken wat boven is. En: wij zijn burgers van een rijk in de hemelen.

Ik ben het weer wel met Ds Telder eens

(contra Roorda) wanneer hij afwijst de gangbare opvatting van Psalm 73 : 24, over welke Schriftplaats ik enkele opmerkingen maakte in het kerkblad voor Overijssel en Gelderland. Het meest aannemelijk acht ik dat we moeten vertalen: en na eerherstel zult Gij mij wegnemen. Het is m.i. waar, dat, in 't algemeen gesproken, de horizon van de oude bedeling minder wijd is dan die van de nieuwe bedeling, zich hoofdzakelijk beperkt tot het leven in deze tijd, al moet er direct bij gezegd worden dat de nieuwe bedeling a.h.w. vooruitgeschoven posten heeft in de oude. Er is reeds uitzicht op een verdere toekomst. Ds Telder gaat nu m.i. al te zeer de in aanmerking komende nieuwtestamentische Schriftplaatsen verklaren vanuit de beperktere horizon der oude bedeling, terwijl de heer Roorda al te zeer de oudtestamentische plaatsen zoekt te lezen „in nieuwtestamentisch licht”. En dat „nieuwtestamentisch licht” is naar het mij voorkomt voor hem dichotomisch.

Ds Telder's uitleg van wat Jezus zegt tot de moordenaar aan het kruis is op z'n minst vreemd. Volgens deze uitleg is het paradijs, waarvan Jezus spreekt, het dodenrijk, dat door Zijn overwinning nu ook behoort tot Zijn heerschappijgebied. Ik kan het niet anders zien dan dat het paradijs hier de hemel is. Ds Telder heeft later nog een andere verklaring gegeven waarin dit vreemde wegvalt. Hij wil dan Jezus' woord aldus lezen: Voorwaar zeg Ik u heden: gij zult met mij in het paradijs zijn. Dan kan het dus zien op de opstanding des vleses ten leven. Indien de Schrift ons verder niets zeide over het bij Christus zijn van de doden dan zouden we met deze verklaring genoegen kunnen nemen. Maar Paulus spreekt in Fil. 1 : 23 van heengaan (Statenvertaling: ontbonden worden) en met Christus zijn. Ds Telder verklaart dit aldus dat Paulus zegt: het „met Christus zijn”, radicaal tot in het offer van zijn dood toe, is, vergeleken met een blijven in het vlees ten nutte van de gemeente, voor de naam en de zaak van Christus en ook voor Paulus zelf (immers dan is hij verlost van het lichaam des doods) verreweg het beste. Juist omdat het leven voor Paulus Christus betekent, daarom zal het sterven omwille van het Evangelie winst betekenen, te weten voor Christus, voor zijn naam en zaak en kerk.

Hierbij is dan meteen vers 21 verklaard: Want het leven is mij Christus en het sterven gewin. Gewin voor de kerk en de zaak van Christus, zegt Ds Telder. En volgens hem lezen we de tekst verkeerd wanneer we „mij” (= voor mij) ook op gewin betrekken. „Met Christus zijn” is voor Ds Telder: de dood lijden en daarin de overblijfselen van Christus' lijden vervullen. Naar het mij voorkomt betekent „met Christus zijn” bij Christus zijn. Het woord „met” wil heel vaak zeggen: bij, b.v. Joh. 17 : 24: Ik wil dat, waar Ik ben, ook zij met (bij) Mij zijn... Er is een bepaalde afstand tussen Christus in de hemel en Zijn kerk op aarde. Hijzelf heeft daar telkens weer over gesproken in Zijn afscheidsredenen. En mede daarom heeft Hij de Trooster gezonden. En nu zegt Paulus hier in Fil. 1 (hij zit in de gevangenis!): Ik word van twee kanten gedrongen; enerzijds heb ik het verlangen om losgemaakt te worden uit het aardse leven, dat in gevangenschap, zelfs onder de gunstigste omstandigheden, lang niet aangenaam is, en bij Christus te zijn. Die boven de noden van het aardse leven uitgestegen is, zodat de afstand die er nu is wordt tenietgedaan, want dat is verreweg het beste, dat heeft, vergeleken met de huidige situatie, verre de voorkeur; maar aan de andere kant is het voor u, voor de gemeente, nodiger nog in het vlees te blijven, in het aardse bestaan. Er vers 21 zegt m.i., nadat vers 20 gezegd heeft: ik hoop dat Christus zal worden grootgemaakt in mijn lichaam, hetzij door mijn leven hetzij door mijn dood: Het leven is voor mij Christus; blijf ik leven, brengt de vijand van Christus en Zijn kerk mij niet ter dood, welnu, mijn leven is Christus, Hij is in en van mijn leven het een en het al; en het sterven is mij gewin: brengt de vijand mij wél ter dood, en meent hij mij daarmee verlies toe te brengen, hij heeft het mis, want het sterven is mij gewin, want dan is de afstand er niet meer.

Hoe dat is, dat bij Christus zijn? Daarover kunnen we geloof ik maar weinig zeggen. Enerzijds zeggen we van de doden: Ze liggen dáár begraven. En we moeten niet — dat ben ik goed met Ds Telder eens — spreken van

een stoffelijk overschot. En anderzijds mogen we weten van een bij Christus zijn van degenen die ontslapen zijn. Dat kan ik niet ontwarren. Er zijn hier trouwens veel onbeantwoorde vragen. Ook de niet-gelovigen zullen herrijzen uit hun graven, zullen dus weer levend worden, maar dan zullen ze „levend” in de dood zijn. Dat is niet te begrijpen. Is het dan ook niet mogelijk dat de doden, die in Jezus ontslapen zijn, „dood” in het leven zijn? Wijst de Schrift niet die kant uit wanneer zij zegt, dat wie in Christus gelooft zal leven, en dat wie in de Zoon gelooft het eeuwige leven heeft? De opstanding des vleses ten jongsten dage is het sluitstuk van de heiligmaking, de vernieuwing, de herschepping door Christus' Geest. Maar is die vernieuwing niet reeds hier en nu aan de gang? En brengt dat niet met zich mee dat er een continuïteit is, zoals Cullmann daarvan spreekt en zoals ook door prof. Popma wordt geaccentueerd? Dan moeten we niet proberen uit te zoeken hoe dat nu precies is. Ds Telder zegt ergens dat hij zich lichaamloze zielen niet kan voorstellen, maar dat probleem moest hij helemaal niet opwerpen. En de heer Roorda zoekt m.i. ook te zeer de moeilijkheden op te lossen: het ene deel van de mens gaat in het graf, het andere deel naar de hemel.

Er zou nog veel meer van beide geschriften te zeggen zijn, maar we zijn al breed genoeg geweest. Alleen wil ik nog opmerken dat de heer Roorda m.i. al te emphatisch spreekt t.a.v. Ds Telder. Hij zegt: „Ds Telder doet een aanval op onze belijdenis” (p. 15). Hij spreekt van „een aanval op heerlijke geloofsovertuigingen der Kerk” (p. 5). Hij zegt dat Ds Telder het onderling vertrouwen geschokt heeft (p. 76), dat Ds Telder is afgedwaald van wat de Schrift „zo duidelijk” leert (p. 77). De Schrift geeft geen „leer” omtrent een tusentoestand. Zij opent een vergezicht. En in dat vergezicht ontwaren we vooral de contouren van de wederopstanding ten jongsten dage.

A.

B. J.

Rondblik

Het is natuurlijk niet de bedoeling voortdurend over Nieuw-Guinea te schrijven, maar deze keer moet het nog wel even. Om verschillende redenen.

In de eerste plaats, omdat de kwestie zich metterdaad schijnt te ontwikkelen in een richting, die in de vorige rondblik al werd aangeduid. Het plan-Luns heeft geen revolutionaire veranderingen gebracht en tot dusverre geen beduidende steun verworven. De rede van minister Soebandrio was inderdaad gematigd en bood meer aanknopingspunten, dan ooit tevoren. En, wat veertien dagen geleden al werd vermoed, blijkt nu een feit te zijn: Amerika voelt niets voor behandeling in de Verenigde Naties en dringt aan op rechtstreeks contact tussen Nederland en Indonesië.

Deze situatie — en daarmee is meteen de tweede reden gegeven, om op Nieuw-Guinea terug te komen — stelt Nederland opnieuw voor de vraag: Wat nu met Nieuw-Guinea? Het is heus niet gewaagd, te veronderstellen, dat de regering met het plan-Luns hoopte, juist van die vraag en tegelijk van het slepende conflict met Indonesië af te komen; door eenvoudig om Indonesië heen te lopen. Door eenvoudig te doen, alsof bij deze kwestie maar twee partijen betrokken zijn (Nederlanders en Papoea's), waarvan de eerste partij nu onbaatzuchtig zijn plaats wil afstaan aan de Verenigde Naties.

Dat de Nederlandse regering deze opvatting beslist wil huldigen demonstreerde minister Luns nog eens duidelijk door vlak voor Soebandrio's rede te vertrekken. Men kan deze politiek principieel juist achten, de vraag is, of deze krampachtige twee-partijen-opvatting niet bedenkelijk veel op struisvogelpolitiek gaat lijken. Eenzijdig is ze in ieder geval wel.

Het is opvallend, dat ook de andere kant, die gevormd wordt door de groep-Rijkens, met die twee-partijen-opvatting opereert. Uiteraard is in dit geval een van die twee een andere, dan bij de regering. Het interview van Rijkens in de „Haagse Post” is in dit opzicht leerzaam. Voor hem is Nieuw-Guinea uitsluitend een probleem, dat Neder-

land en Indonesië aangaat. Over de Papoea's en zelfbeschikking, die voor het plan-Luns essentieel zijn, spreekt hij ternauwernood. „De hoofdzaak waar het mijns inziens om gaat: verbeteren van de betrekkingen tussen Nederland en Indonesië, wordt bij aanvaarding van dit voorstel-Luns niet bereikt”, aldus Rijkens. Ook hier een eenzijdige opvatting van de zaak.

De verschillende uitgangspunten van regering en groep Rijkens maken een vruchtbare gedachtenwisseling tussen beide wel uiterst moeilijk. Dat is te betreuren, omdat er in beide uitgangspunten nu eenmaal veel waars zit en ze elkaar eigenlijk moeten aanvullen, wil men uit de impasse komen.

Het is nu eenmaal een realiteit, dat wij — overigens bepaald niet onmiddellijk na de soevereiniteitsoverdracht — het zelfbeschikingsrecht van de Papoea's tot hoeksteen van onze politiek hebben gemaakt. De Papoea's waren misschien in 1949 politiek een te verwaarlozen groep — wat wist Nederland toen eigenlijk van Nieuw-Guinea —, nu zijn ze wel degelijk partij in het geschil. Ze hebben nu eigen verlangens en wensen en ze staan met beloften van Nederland in handen. Wij hebben ze partij gemaakt en Luns wil dat honoreren. Terecht.

Maar het is evenzeer een realiteit, dat Indonesië partij is in het geschil. Men kan dat betreuren, zelfs principieel verwerpen, het feit ligt er en het is verstandig er rekening mee te houden. Is, gegeven de huidige situatie een oplossing mogelijk, met negatie van Indonesië? Niet voor ons, maar — en daar gaat het om, kunnen wij voor de Papoea's een milieu scheppen, waarin ze inderdaad cultureel, economisch en militair zich volledig kunnen handhaven? We kunnen wel een ideale oplossing in elkaar zetten, waarbij aan al onze principes en aan ons besef van verantwoordelijkheid wordt recht gedaan, maar als die in de praktijk niet gerealiseerd kan worden, wat schieten we dan op?

Men kan zich daarom het nieuwe standpunt van Bruins Slot wel indenken. Nieuw is het in elk geval, dat ze ik vorige maal al en het is belachelijk, als „Nederlandse Gedachten” tegenover Mr Attema wil beweren, dat het niet zo is. De kritiek van Mr Attema en die van het socialistische Kamerlid De Kadt vinden elkaar wel enigszins: dát is nu nota bene die Antirevolutionaire Partij, voor wie tot voor kort gold: gezag is gezag en rebel is rebel. Dat zei De Kadt voor de radio en hij had gelijk. Dat valt niet te ontkennen. Al valt misschien wel te vragen, of zijn kritiek ook niet enigszins kan zijn ingegeven door spijt, dat zijn fractieleider, Burger hier het initiatief verloor aan Bruins Slot.

Intussen is dat initiatief niet erg uit de verf gekomen. Wat nu concreet de bedoeling is van Bruins Slot wordt niet gezegd. En de impasse wordt nog vergroot doordat van de andere kant ook geen nieuw geluid is te verwachten. Integendeel: de regering heeft Bruins Slot nul op het request gegeven en de groep Rijkens nog eens uitdrukkelijk gelaakt. (Na een vraag van De Kadt; de rollen zijn wél omgedraaid...!)

Is dat verstandig? Dat is voorlopig nog de vraag. De gedachten van de groep Rijkens, dat het louter om Nederland en Indonesië gaat, zijn eenzijdig, maar daarom nog niet totaal verwerpelijk. En de groep heeft contacten, die de regering niet hebben kan, maar die voor haar wel van nut zouden kunnen zijn. Voor de regering, die niet met Indonesië spreekt, bestaat alleen het beeld van het onredelijke Indonesië van Soekarno. De groep, die wél met Indonesië spreekt, kent uit eigen ervaring de oneindig gevarieerde politieke situatie in Indonesië. Zij heeft het redelijke Indonesië van Zaïn en anderen leren kennen. De groep is daar optimistisch over, zelfs zeer optimistisch. Natuurlijk kunnen wij dit niet controleren, maar te proberen valt er zoveel te meer. Hoe principieel het standpunt van de regering ook lijkt, het blijft de vraag, of zij haar kansen niet weggooit, door ook het redelijke Indonesië zonder meer te negeren.

Is het juist niet veel meer de taak en de kunst van de staatsman actief de redelijke gevoelens van de tegenpartij op te sporen en die — daar gaat het hier om, te versterken? Daarvoor zijn moeizame gesprekken nodig en eindeloos geduld, veel teleurstellingen misschien, maar die actieve politiek biedt oneindig veel meer mogelijkheden, dan een houding, die alle gesprek als zinloos afwijst en daarmee de veeleisenden en redelozen bij

de tegenstander de wind in de zeilen blaast. Hier ligt een kans, die de regering ongebruikt laat!

Is er een kans op een redelijk gesprek? Misschien. In ieder geval meer dan verleden jaar, dank zij de internationale situatie. Wat moet het uitgangspunt zijn? Dat van de regering of van de groep-Rijkens? Beide. Niet twee, maar drie partijen zijn betrokken in het geschil: Nederlanders, Indonesiërs en Papoea's. De gedachte aan een driehoeksgesprek op initiatief van Nederland, eventueel onder auspiciën van de Verenigde Naties, zou een goede synthese van het plan-Luns en de groep Rijkens hebben gevormd. Openheid naar alle kanten. Meen Indonesië, dat de Papoea's onder Nederlands bestuur zuchten, laat zijn afgezanten zich zelf komen overtuigen. Denkt Nederland, dat de Papoea's zich als één man tegen Indonesië zullen verzetten, laat ook die gedachte eens aan de realiteit worden getoetst. Misschien komen we voor verrassende dingen te staan. Doorbreek in ieder geval het kunstmatige isolement van Nieuw-Guinea uit een gebied, waar het geographisch nu eenmaal toe behoort.

Als Nederland dit initiatief had genomen en een plan in die zin had opgezet, had men ongetwijfeld meer steun ontvangen en, wat belangrijker is, de redelijke en goedwillende Indonesiërs hadden een stimulans gekregen, om de koers van Soekarno nog meer om te buigen.

23 oktober

Spectator.

PERSCHOUW

In memoriam

Prof. Mr Pieter Sjoerts Gerbrandy

Zeer tot haar spijt is het de redactie niet gelukt een door haar geprojecteerde herdenkingsartikel van Prof. Gerbrandy te verkrijgen. Daarom nemen we hier graag over het warme „In memoriam” dat Jac. Wijnands over deze calvinist in „Ambt en Plicht” schreef. Het had de hierboven afgedrukte titel.

Een schok van ontroering ging door het vaderland toen de radio het aanvankelijk simpele bericht door de aether zondt: Op de avond van de 7e september overleed in zijn woning te 's-Gravenhage, op 76-jarige leeftijd, Prof. Mr P. S. Gerbrandy, Minister van Staat, oud-minister-president.

Op dit nog vrij plotseling verscheiden past het woord: Een groot zoon van ons volk is heengegaan.

Vanwege de grote verdiensten, die de overledene heeft gehad voor volk en vaderland, vanwege de grote achting, die wij hem toedragen voor zijn verdiensten voor de christelijk sociale beweging in ons land, maar vooral, omdat wij zonder trots, maar met stille dankbaarheid zeggen kunnen: Prof. Gerbrandy was een der onzen, past in ons blad een herdenking.

Wij zeggen: Prof. Gerbrandy was een der onzen.

Dat betekent zeker niet, dat hij een rol heeft gespeeld in de recente worsteling om recht en vrijheid in de Gereformeerde Kerken.

Toen zich deze strijd in de bange oorlogsjaren toespitste, bevond Gerbrandy zich op zijn hoge en zware post in Engeland. Wie durft bij het graf van deze zoon der calvinistische reformatie een oordeel uitspreken over het feit, dat de inzet en de betekenis van de jongste kerkstrijd op het Gereformeerde erf hem kennelijk ontging?

Prof. Gerbrandy was een der onzen.

In hem vertoonden zich markant de typische trekken van de Calvinistische rechtsgeleerde, socioloog en staatsman.

In zijn korte herdenkingsrede noemde en roemde de tegenwoordige minister-president, Prof. De Quay, Gerbrandy's „kantige eigenschappen en koppige vasthoudendheid”.

Op Prof. Oud had Gerbrandy's „heel sterke overtuiging” indruk gemaakt. Oud-minister-president W. Drees onthulde, tot de overtuiging gekomen te zijn, dat Gerbrandy „geen werkelijk conservatief politicus was geweest”. Altijd had hij de vaste overtuiging van „de stoere calvinistische Fries” gewaardeerd.

Naar de woorden van voorzitter Dr Berghuis, was Gerbrandy in de Anti-Revolutionaire Partij „een onafhankelijk element”, dat maar moeilijk kan worden gemist.

Let wel, Gerbrandy vertegenwoordigde niet een bepaalde kritische en onafhankelijke groep in de partij.

Gerbrandy was een te markante persoonlijkheid om vertegenwoordiger te zijn van een meerderheid of minderheid.

Zijn persoon, zijn optreden, zijn op hoop tegen hoop vasthouden aan wat recht is, zijn afkeer tegen het berekende compromis, stempelde hem

tot tegenvoeter van de klassieke, algemeen bekende en gewaardeerde partijganger.

Was Gerbrandy de man van de briljante carrière of is hij ondanks alle eerbetoen, die hem nog tijdens zijn leven te beurt viel, toch de eenzame en weinig begrepen gebleven?

Was hij individualist of gemeenschapsmens?

Was het hoekigheid of koppigheid, die hem tot zijn laatste ademtocht uitzichtloos deed vechten voor het recht van Ambon, tegen het onrecht van Indonesië, of was het juist optimisme en ondanks alles gevoel voor humor?

Dat uit te zoeken, wordt de taak van de historicus, die het boeiende leven van deze markante persoonlijkheid te boek wil stellen.

Gerbrandy begon zijn publieke optreden in de 20er jaren, toen hij in de eerste ontmoeting tussen de christelijk sociale beweging en de Wijsbegeerte der Wetsidee, zijn beroering wekkend boek: „De strijd voor nieuwe maatschappijvormen” bij De Standaard het licht deed zien.

En hoe men verder over zijn opvattingen moge oordelen, zijn debuut was meesterlijk. „De strijd voor nieuwe maatschappijvormen”, met zijn calvinistische kritiek op het kapitalisme, heeft vandaag nog weinig aan actualiteit ingeboet. Hem komt de ere toe, het christelijke volksdeel in het algemeen en het Gereformeerde volk in het bijzonder, ná Kuyper het enige oorspronkelijke boek over de sociale kwestie geschonken te hebben. Wij hebben aan het einde der 20er jaren voor de christelijk sociale beweging veel van deze begaafde schoonzoon van de oude J. C. Sikkel verwacht. Zijn leven kreeg echter een andere richting, toen hij in 1930 als hoogleraar aan de Vrije Universiteit werd benoemd in de juridische faculteit.

In augustus 1939 ruilde hij de kathedraal voor het ambt van minister van justitie in het kabinet De Geer, met welk kabinet hij in mei 1940 uitweek naar Engeland.

Daar werd hij spoedig geroepen om het door laffe vlucht geschonden vertrouwen te herstellen. In die schier onmogelijke taak is hij niet alleen geslaagd, maar door zijn onverschrokkenheid en vast geloof in de uiteindelijke overwinning, wist hij twijfelaars onder de bondgenoten opnieuw te bezielen.

Hoe dikwijls hebben wij naar de vertrouwde, ietwat hoge en soms in verontwaardiging overslaande stem geluisterd naar de kleine, maar grote premier?

Maar toen de eerste Nederlander de onverschrokken held kwam gelukwensen met de bevrijding van het vaderland, heeft hij hem in tranen gezien.

„Het duurde ook zo lang”, waren de woorden, waarmee hij zijn tranen verklaarde en tevens uiting gaf aan de grote, bijna bovenmenselijke spanningen, waaraan de ziel van deze dappere strijder jarenlang had blootgestaan.

Prof. Gerbrandy, de onverschrokken, overtuigende calvinist was een der onzen!

In m'n ouderlijke woning stond op de schoorsteenmantel ter versiering een langwerpige, in vele hoeken geslepen stuk helder glas. Hoekig en zonder kleur.

Maar als de stralen der zon er door heen schoten, gaf iedere hoek zijn eigen kleurrijke straalbreking te zien. Het samenspel van de zonnestralen en de hoeken veroorzaakte het kleureffect, dat mij als kind steeds weer boeide.

Gerbrandy was geen zorgvuldig gepolijste en gestroomlijnde figuur.

Wij mogen de mensen, die korter of langer met hem hebben samengewerkt gerust geloven. Hij was hoekig, kantig, koppig soms.

Maar wie het vermogen bezit om de zonnestralen van Gerbrandy's rotsvast geloof over dat bewogen leven te zien en te onderkennen, krijgt er oog voor, dat juist het samenspel van het verwarmend Schriftgeloof en de hoeken aan zijn karakter een boeiende kleurschakering doet ontstaan.

Voor het samenspel tussen geloof en persoonlijk karakter heeft b.v. Prof. Oud geen oog, als hij tot Gerbrandy het milde, postume verwijt richt, dat hij „de politieke mogelijkheden wel eens uit het oog verloor”.

Voor dat samenspel had ook onze sympathieke oud-premier Dr Drees geen oog, getuige het feit, dat hij pas heel laat ontdekte, dat Gerbrandy toch niet zo'n conservatieve figuur was, als hij had gemeend. Alsof een calvinist, die leeft uit het Schriftgeloof ooit conservatief zou kunnen zijn.

Neen, de calvinist Gerbrandy was niet wereldvreemd. Hoe zou hij anders president-commissaris hebben kunnen zijn van het Verolme concern?

Neen, de calvinist Gerbrandy, die tot zijn laatste ademtocht strijdt voor het recht van Ambon, tegen de rechtsverkrachting door Indonesië, die met het volk, dat hij hartstochtelijk liefheeft, wil strijden en desnoods ondergaan, maar ook als eenzame profeet in de woestijn zijn hand tegen allen keert, die man leeft uit een beginsel.

En die mannen zijn en worden schaars.

Niet het recht, maar de politieke mogelijkheden moeten de koers van alle politiek bepalen. Dat is de catastrophale humanistische wijsheid van onze dagen.

Tegen deze wijsheid der moderne wereld heeft Gerbrandy zich tot het laatst verzet.

En dat verzet vond zijn wortels niet in laakbare karaktereigenschappen, maar in grote eerbied voor het Woord van God.

Gerbrandy heeft in zijn leven fouten gemaakt. Ook hij was en wist zich een zondig menskind. Maar nimmer heeft zijn werkelijke of vermeende koppigheid hem weerhouden zijn fouten en tekortkomingen te erkennen.

Voor de laatste maal: Gerbrandy was een der onzen!

Zijn fouten en gebreken willen wij niet verdoezelen.

Maar wij, die leven uit hetzelfde geloof, die het leven willen laten beheersen door het Gereformeerde beginsel, dat hem boven alles lief was, wij eren Gerbrandy nog, en misschien juist in die dingen, welke tijdgenoten hem verwijten.

Want onrecht, staatkundig, maatschappelijk of kerkelijk, verjaart niet en is de HEERE een gruwel.

En Prof. Mr Gerbrandy, de eminente leider van ons volk in de donkerste dagen van zijn bestaan, is als een christen gestorven. Toen hij wist, dat zijn ziekbed zijn sterfbed zou worden, heeft hij zich in eenvoudig geloof kunnen overgeven aan Hem, die voor dit, Zijn kind, plaats had bereid in het Vaderhuis.

Laten we ook deze man des geloofs in ere houden ... vooral ook door te bestuderen wat hij schreef en deed.

Over de synode van Apeldoorn I

In de synodale pers beginnen de beschouwing over de synode van de gebonden kerken los te komen. We willen er onze lezers iets van doorgeven. In „Waarheid en Eenheid” schreef (Ds) J. B. M(echelen) onder het opschrift: „Spijt maar geen berouw” daarover het volgende:

Zover men uit een krantenverslag kan oordelen, lijkt de behandeling van het antwoord, dat 'Assen' (vrijgemaakt) gaf om het verzoek om contact, door onze kerken gedaan teleurstellend. Uit 'TROUW' neem ik over: 'De synode heeft met diepe teleurstelling kennis genomen van het antwoord van 'Assen'; zij kon daaruit geen andere conclusie trekken dan dat deze (n.l. de synode der vrijgemaakten, red.) ten enenmale weigert zich met de gereformeerde kerken in de weg der verzoening te begeven....'

Ik meen, dat er tussen deze uitspraak en de waarheid een gevaarlijke spanning bestaat.

Hetgeen 'TROUW' weergeeft betreffende hetgeen Prof. Nauta zeide lijkt mij veel juister en eerlijker. Prof. Dr D. Nauta had de neiging om het antwoord van 'Assen' voor kennisgeving aan te nemen, zij het met redenen omkleed. Hij geloofde niet dat de nu gevolgde methode verder zou brengen. De vrijgemaakten, zei hij, willen zich ook op de weg der verzoening begeven, maar zij hebben terzake een heel andere opvatting. We zouden de visies moeten doorbreken.

'En: moeten we niet ingaan op wat zij zeggen over onze kerkorde en over de 'oecumenische geest' in onze kerken?'

Het komt mij voor, dat er wel een tegenspraak zit tussen de beide delen van wat Prof. zeide, volgens het verslag. Het kan zijn dat deze indruk veroorzaakt wordt door de korthed der samenvatting. Mij lijkt het namelijk onvermijdelijk om enerzijds het antwoord voor kennisgeving aan te nemen en anderzijds toch in te gaan op hetgeen de vrijgemaakte synode zegt over kerkorde en 'oecumenische geest'. Dit zou toch een rechtstreeks of zijdelings antwoord inhouden.

Maar dit nu verder daar gelaten.

De kern van de zaak is, dat de vrijgemaakten wel terdege een weg der verzoening wensen, maar een, die onze synode niet welgevallig is. Onze synode heeft nog geen enkel spoor van berouw getoond over haar besluiten in het verleden. Betrof het hier een zaak van minder belang, dan zou men kunnen stellen, dat men elkaar in zulke dingen moet verdragen. Had de synode deze houding aangenomen, voordat zij schorsings- afzettingsvonnissen nam en voordat zij de kerk van Bergsenhoek uit het kerkverband stootte, dan zou zij tenminste tijd hebben gegeven en ruimte hebben geschapen om tot een overleg te komen als zijn u wil. Maar zij heeft toen onderwerping gevraagd met uiterste sancties, in de Naam des Heren.

Zij verwijt de Asser synode, blijkens het genoemde verslag, dat zij handelt alsof haar inzicht met het oordeel Gods gelijk te stellen ware (zij noemt, zonder enige reserve in acht te iemen háár twistzaak de twistzaak des Heren en zij spreekt over de vrijmaking als ware dit een door ieder christen te eerbiedigen heilsgebeuren). Maar deed zij zelf, toen zij in de Naam des Heren tuchtmaatregelen nam van verre strekking in feite anders dan haar twistzaak te maken tot de zaak des Heren en nam zij haar leeruitspraken niet o.m. wegens het gevaar voor Remonstrantisme?

Dit is ook de enige mogelijkheid, wanneer men tucht oefent. Indien men niet vast overtuigd is in de Naam des Heren te handelen, moet men er niet aan beginnen. Welke bevoegdheid zou men dan hebben?

Hier is geen compromis mogelijk zonder te knoeien met de heiligste waarden der kerk. Onze meeste vergadering mag geen schorsing onge-

daan maken, indien ze niet van haar schuld overtuigd is. Waar van schuldbesef niets is gebleken en nog steeds meer openbaar wordt dan spijt, daar is metterdaad geen onderhandelingsbasis, tenzij de andere partij zou kenteren. Ook daar zijn geen tekenen van te ontdekken.

Men zou nog kunnen stellen, dat ontmoeting van betreffende partijen tot verder en beter wederzijds verstaan zou kunnen leiden of tot overtuiging van de een door de ander, maar de eindeloze reeks van verzoeken en adressen, voor en na de scheuring aan de synode gezonden, geeft ook hiervoor geen sprankeltje hoop.

Trouwens ook uit het verdere gedragspatroon van onze meeste vergadering leest men niet af, dat het verlangen naar herstel der eenheid zeer diep zit. Men heeft weloverwogen de nieuwe kerkorde als de grote barricade opgericht, men stelt ook een verzoek tot samenspreking zo, dat men wel een negatief antwoord moet verwachten. Het antwoord op een vraag van de kerk van Kootwijkerbroek over de oproep der achtien toont ook weer, dat men aanmerkelijk soepeler is naar die kant dan men naar de zijde der vrijgemaakten of bezwaarden ooit is geweest. Het antwoord is niet bepaald geschikt om zich te zuiveren van de blaam van een 'oecumenische geest'.

Ik vrees daarom, dat men nogal zou schrikken, als de vrijgemaakten tegen alle verwachting in eens ja zouden zeggen.

Zelfs de terzijdestelling van de vervangingsformule kon niet geschieden zonder 'staart' met alle te voorziene gevolgen.

En dan maar tranen vergieten over die weerbarstige vrijgemaakten, die de weg der verzoening maar niet op willen en verbijsterd zijn over hun antwoord!

Op mij vermag het weinig indruk te maken.

Waarmede ik niet het vrijgemaakte antwoord over de gehele linie wil verdedigen. M.i. zijn verschillende verwijten van onze synode juist, doch ze ziet niet, dat ze naar omstandigheden gewijzigd, op haar zelf ook toepasselijk zijn. Ik beschouw heel de verzoekenreeks om tot hereniging te komen in feite een doorlopende schuldbekekenis. Lag de zaak zuiver, dan mochten schorsingen zonder berouw van de geschorsten om des Heren wil niet ongedaan gemaakt worden. Nu men verschillende malen getracht heeft, tot herstel der eenheid te komen heeft men geleidelijk het oorspronkelijke niveau van strijden voor de zaak des Heren verlaten en verwordt zich, dat de vrijgemaakten de zaak op dat niveau willen houden. Nu wil men de weg terug op lager niveau, d.i. hereniging doch zonder schuldbelijden. Zolang men niet anders wil, is het betreurenswaardig, maar nuchter van verdere pogingen af te zien. Deze zijn zinloos, want genoemde schorsingen niet als schuld belijden en toch hereniging sluiten elkaar uit.

Het is goed dit stuk goed te overwegen.

Het is een bewijs van wat hier reeds meermalen in geschreven, namelijk dat het niet anders kan of langzamerhand zal men al meer gaan inzien dat de rechtmatigheid van vonnissen niet is te handhaven als men de grond daarvan, in casu de leeruitspraken heeft weggedaan.

Volgende week komt er D.V. een stuk over dat antwoord van de synode van Apeldoorn aan de kerk van Kootwijkerbroek.

Het getuigenis van de Heilige Geest

Bij de overdracht van het rectoraat van de Theologische School van de Chr. Geref. Kerken hield Prof. Van Genderen een rede over het Getuigenis van de Heilige Geest. In De Weeker vonden we daarvan het volgende verslag.

In onze tijd wordt op allerlei wijze aandacht gevraagd voor het werk van de Heilige Geest.

Men moet echter niet denken, dat men eerst in de 20e eeuw het bijbelse inzicht verworven heeft. Wij mogen niet voorbijgaan aan de Reformatie, en zeker niet bij de bezinning op een leerstuk, dat juist door Calvijn ontwikkeld werd. Het getuigenis van de Heilige Geest.

Hij hield tegenover Rome staande, dat wij de Heilige Schrift niet geloven op gezag van de kerk maar door het getuigenis van de Geest. Dit heeft sinds 1539 een dominerende plaats in de Institutie, maar Calvijn is uitgegaan van het getuigenis met betrekking tot het kindschap Gods.

Het is één getuigenis. Het vertrouwen op de Schrift als het eigen Woord van God en het vertrouwen op Gods genade, die ons daarin wordt beloofd, liggen in één lijn.

Drie van de belangrijkste Geref. belijdenisgeschriften spreken in verband met de Heilige Schrift over de getuigenis: de Ned. Geloofsbelijdenis in art. 5. In een aantal belijdenisgeschriften van Geref. signatuur wordt het betrokken op de heilzekerheid: zo ook in Dordtse Leerregels V, 10.

Na deze weergave van de leer wordt aange-toond, dat zij schriftuurlijk is. Hierbij komt de exegeze van Rom. 8 : 16 en 1 Joh. 5 uitvoerig ter sprake. Andere Schriftgegevens wijzen in dezelfde richting.

De bijbelse leer lijdt in de periode na de Re-

formatie ernstige schade, als men het geloof op redelijke overwegingen gaat baseren. Anderzijds is bezwaar te maken tegen de methodistische opvatting van het getuigenis van de Heilige Geest, die samenhangt met heel de methodistische soteriologie.

De vrijzinnige theologie beroept zich ook met nadruk op dit getuigenis. Hier wordt het echter tot het beginsel van het subjectivisme gemaakt. De mens heeft het laatste woord. Ook Brunner en anderen, die het getuigenis van de Heilige Geest actualistisch verstaan, stellen de verhouding van de H. Geest en de Heilige Schrift niet zuiver.

Het blijkt noodzakelijk om nadere omschrijvingen te geven.

Het is niet juist om het getuigenis van de Heilige Geest de grond van het geloof te noemen. Het is er wel de diepste oorzaak van. „Ik geloof door de kracht van de Heilige Geest wat ik geloof, en ik geloof wat ik geloof, omdat het zo geschreven staat in het Woord des Heren” (Beza).

Het is evenmin een ervaringsbewijs. Dan zou onze ervaring het criterium worden om uit te maken wat Gods Woord voor ons is.

Het is geen aparte openbaring van de Heilige Geest buiten het Woord om. Dat zou in strijd zijn met de volkomenheid van de Heilige Schrift. Het Woord is het orgaan, waardoor de Heere de verlichting van Zijn Geest aan de gelovigen uitdeelt (Calvijn). De Heilige Geest getuigt met en door het Woord (Westminster Confessie).

Het getuigenis van de Heilige Geest mag niet geïsoleerd worden van de toepassing van het heil door de Heilige Geest, waarvan het deel uitmaakt. Het gaat niet slechts om de erkenning van de waarheid, het gaat om de kennis van Christus.

Het getuigenis van de Heilige Geest is niet alleen van de grootste betekenis voor de persoonlijke zekerheid des geloofs, maar ook voor de kerk als vergadering der gelovigen. Daardoor komt het tot een gemeenschappelijk buigen voor het Woord van God en tot een gemeenschappelijk belijden van de genade van God in Christus.

Zo verklaren wij ook de aanvaarding van de Kanon. De Bijbelboeken werden herkend als door God aan Zijn kerk gegeven, en daarom erkend als regel voor geloof en leven.

Met belangstelling en instemming lezen we het verslag van deze rede.

En we kijken verlangend uit naar de verschijning van deze rede in druk!

Het is om meer dan een reden van belang, dat in onze tijd het woord der Schriften over het werk van de Heilige Geest wordt doorgegeven en verstaan.

C. V.

VAN HIER EN GINDS

1960 per dag ruim 20 zeden misdaden.

Ruim twintig gevallen van seksuele misdrijven, waaronder aanranding van minderjarigen, vonden in 1960 per dag plaats. Dit zijn althans de gevallen waarvan aangifte bij de politie werd gedaan.

Op goede gronden kan worden aangenomen, dat het totaal-aantal gevallen in werkelijkheid groter is, omdat herhaaldelijk aangifte van deze misdrijven achterwege is gebleven.

De laatste jaren stijgt in ons land het aantal seksuele misdrijven angstwekkend. Volgens de jongste cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek werden in 1960 ter kennis van de politie gebracht 8360 seksuele misdrijven. De daaraan voorafgaande jaren gaven de volgende cijfers te zien: 1957 met 6484, 1958 met 7260 en 1959 met 8184.

Amsterdam en Rotterdam hebben als havensteden een hoog cijfer op het gebied der seksuele criminaliteit. De hoofdstad telt er jaarlijks tussen de 100 en 150, en dit zijn lang niet allemaal aanranders van minderjarigen.

Uittredingen uit Oostduitse Kerk

In het te Stuttgart verschijnende Deutsches Pfarrerbblatt zijn cijfers gepubliceerd waaruit blijkt dat het aantal uittredingen uit de kerken in Oost-Duitsland nog altijd hoog is. Toch is het, ondanks de toenemende propagandistische druk op de bevolking in de laatste jaren nauwelijks gestegen.

Zo werden bijvoorbeeld in Halle aan de Saale bij rond 300.000. voor het merendeel protestantse inwoners in het afgelopen jaar 3.698 uittredingen uit de kerk geregistreerd. Het zijn vooral jonge mensen, die zich van de kerk hebben afgewend: 15,3 procent was nog niet 20 jaar oud, 20 procent was tussen 20 en 25 jaar, 13,2 procent tussen 25 en 30 jaar, 17,9 procent tussen 30 en 40 jaar, 18,9 procent tussen 40 en 50 jaar, 10,5 procent tussen 50 en 60 jaar en 5,5 procent tussen 60 en 70 jaar; de rest van 0,8 procent was ouder dan zeventig jaar.

De redenen die men voor de uittredingen aanvoert zijn van uiteenlopende aard. In de eerste plaats wordt van overheids- en partij-functio-

narissen het uittreden uit de kerk verlangd. Ook de verstandelijk gefundeerde vorm van atheïsme speelt een belangrijke rol bij het uittreden uit de kerken. Vaak echter leiden algemeen gebrek aan interesse en onverschilligheid tot het uittreden uit de kerk. Ook zijn er tenslotte uittredingen op „taktische” gronden. Zij die op grond van dit soort overwegingen uit de kerk getreden zijn blijven veelal hun kerkelijke belasting en vaste bijdragen betalen en hun kinderen gaan naar de kerkelijke „Kindergärten”.

Een groots werk voltooid

De 83-jarige professor Martin Buber van de Hebreeuwse Universiteit van Jeruzalem is gereedgekomen met een nieuwe Duitse bijbelvertaling.

Buber heeft vijfendertig jaar aan deze vertaling gewerkt en speciaal aandacht besteed aan een fonetiek, om daarmee de wezenlijke bedoelingen van de Hebreeuwse tekst zo dicht mogelijk te benaderen.

KERKNIEUWS

Beroepen te Sneek (bij accl.) kand. M. v. d. Wel te Holten.

Aangenomen naar Hoogvliet, A. Veeffkind te Winschoten: naar Kampen (voor de zendingsarbeid te Zuid-Afrika), M. R. v. d. Berg te Maastricht.

Bedankt voor Brampton (Can. Ref. Church), J. M. Goedhart te Niezijl-Kommerzijl.

Intrede te Veendam, H. de Vries, gekomen van Sneek. Ds de Vries werd bevestigd door Ds J. van Dijk te Heerenveen die preekte over Luc. 17 : 5-10, en hield een intree-preek over Openb. 1 : 4 en 5.

Ingebruikname kerkgebouw Overschie. Op donderdagavond 12 oktober was door de kerkeraad te Overschie een gemeentevergadering belegd, waarin het aangekochte kerkgebouw officieel in gebruik werd genomen. De voorzitter der Commissie van Beheer, br T. Bouterse, bracht de voorgeschiedenis van de aankoop in herinnering en ds H. J. Nijenhuis sprak naar aanleiding van de beginverzen van Psalm 84. Namens de verschillende verenigingen werden geschenken aangeboden, die een welkome bijdrage vormen tot de aankleding van het interieur der kerk.

Adressen. Houwerzijl: scriba W. Zwaagman, Hoofdstraat 25, Houwerzijl; **Uithuizermeeden:** Nummerwijziging. Het adres van Ds D. van Houdt is thans Kerkstraat 9; dat van de scriba H. Penninga, Tuinbouwweg 12; **IJsselmonde:** scriba C. de Jong, C. D. Tuinenburgstraat 105, Rotterdam 26.

INGEZONDEN

Op de Diës Natalis van de Vereniging van Gereformeerde Studenten „Hendrik de Cock” te Groningen, gevierd d.d. 13 oktober j.l. is de Senaat voor het verenigingsjaar 1961-1962 geïnstalleerd.

In deze Senaat hebben zitting:

J. Boersma, Praeses;
Mej. M. J. van Buuren, Ab-actis;
G. Meyer, Fiscus;
A. Mulder, Assessor I;
J. Feenstra, Assessor II;

Het adres van de Ab-actis is Floresplein 12a, te Groningen.

Abonnementen s.v.p. bij vooruitbetaling door storting op giroreken. 233117 t.n.v. Drukkerij Steenberg, Zeist, met vermelding voor „Opbouw”.

Abonnementsprijs: f 5.- p. halfj. - f 10.- p. j. Studenten abonnement f 6.- per jaar.

Losse nummers 25 cent. Buitenland: f 6.25 per halfjaar - f 12.50 per jaar.

Drukkerij Steenberg

ZEIST - TELEFOON 03404 - 2452

Periodieken

Boekwerken

Handelsdrukwerk